

NÉPÜNK

NYERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

ORADEA

Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telephon: 440

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 260 Lei, Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 120-80, P. 25-15, S. 30-20, Dinár 200-150.

Kongresszus után

Akkor a zsidó tudományos, irodalmi és gazdasági élet bonyolult gépezetét tanulmányozni akarták a múltban, azok meg is szédülhettek azon a rengeteg elmefuttatáson, amivel valósággal elhalmozták a zsidó elméleti tudósok, a könyvtárat. Minden hangon, jelen és szón, köteteket írtak. De most nincsen erre idő. Ma úgy rohannak az események, hogy azt nem lehet még sokszor stenográfiával sem követni. Így a prágai cionista kongresszus eseményei, eredményei, célkitűzései sem arra valóak, hogy róla sokat elmélkedjünk. Amint hogy nem lehet egy ház építése közben, arról vitatkozni, hogy hogyan kellett volna, lehetett volna és a többi lehetőségek permutációján elgondolni.

Építeni kell! — ez az egyetlen józan motto, ami kicsillámla sok-sok beszédből, mely előtöltte a kongresszust. Hátrább a pártszemponiókkal és nem elmélkedni, mit is kellett volna cselekedni.

Cselekedni kell! Építeni, gyorsan, mert az idő sürget, mert menni kell a tízezereknek, hogy nyugodt otthont találjanak. Menni kell, mert most meg van a lehetősége annak, hogy a zsidók országa gyorsan épüljön. Hogy vannak szépséghibák? Hogy volna mit kritizálni. Hogyne volna. Legelőször a valóságos alapon álló zsidóságnak van rendkívül sok kifogásolni valója. Az épülő országban nem respektálják e égge a vallás tétels törvényeit. Ez nagy bűn és végtelenül nagy hiba, mindazok részéről, akik a hivatalos országépítés munkáját végzik. Erez Jisrael csak ekkor lehet boldog, ha a vallási törvények minden tekintetben, legalább intézményesen respektáltak. Az, hogy a világszervezet executívájában nincsen egyetlen mizrachista sem, ez lehet bizonyos szempontból fájdalmas, de lehet, hogy az ebből eredő „szabad-kéz” politikája a mizrachizmusra, csak kedvező lesz.

Az országépítés munkáját annak sem szabad hátráltatni, hogy az idealizmus elméleti magasságaiból, a valódi realitás életbe lépett a kivándorlási probléma. És természetesen hátráltatni nem szabad, hanem legcsekélyebb mértékben sem szabad kompromittálni. Amióta már a realitások mezejére lépett itt nálunk is az emigráció, még nem jelenti azt, hogy most már apró kis kapcsolatok legyenek urrá a Palesztinahivatalok bürokráciájában.

Az eszme nem szabad szenvedjen emberek kicsinyessége miatt. Most, amikor az országépítés ügye kedvezően áll és a világ szemé rajtunk van, vigyázzunk, hogy a munka iránya, tempója, grandiózitása méltó legyen történelmünkhöz és a zsidó nép tradícióihoz. Mert csakis így puritánul, zsidósan építve, lehet a munkán Isten áldása!

Véget ért a XVIII-ik cionista világkongresszus

Ujra Szokolov lett a cionista Executívé elnöke.

Prága. Izgalmas tanácskozások, viták és megbeszélések után vasárnap este ért véget a XVIII-ik cionista világkongresszus. Az utolsó napon került sor a kongresszus legégetőbb, de egyben legkényesebb kérdésére, az új cionista Executive megválasztására. Már a kongresszusi delegátusok összetételéből következtetni lehetett, hogy meglepetések fognak történni, amely teljes mértékben be is következett. Bár hivatalos körök úgy szerették feltüntetni az Executive jelenlegi összetételét, mintha az a pártok koalícióján épült volna fel, valójában azonban ez teljesen egyoldalú beállítottságú és ennek az egyoldalúságnak rövidesen meg is lesznek a szomorú következményei.

Az új Executive Sokolovon kívül, akit újra elnökké választottak 4 klal cionista, 4 munkáspárti és 1 radikális cionistából áll. Azonkívül Weizmann is beválasztották speciális tagként, minthogy ő veszi kezébe a németországi zsidó menekültek telepítésének ügyeit. Bár a baloldali delegátusok azt szerették volna keresztülvinni, hogy Weizmann kerüljön vissza a cionista szervezet élére, aki az utóbbi időben igen közel került hozzájuk, ezt még sem tudták keresztülvinni. De sikerült kizárni a cionista világszervezet vezetéséből a cionista pártok két legjelentékenyebb szervezetét, a Mizrachistákat és a Revizionistákat. Ennek dacára a cionista pártok koalíciójáról beszélnek, holott az executive mai összeállítása minden, csak éppen nem a cionista pártok együttműködése és összefogása.

A XVIII-ik cionista kongresszus általában nem éppen a legjobban startolt és nem éppen a legjobb eredménnyel végződött. Hosszu napok mulottak el anélkül, hogy akár, egy konkrét eredményt tudott volna felmutatni, az állandó párharcokon és szenvedélyes jobb és baloldali intrikákon kívül. A kongresszus központi kérdése dr. Arlosoroff meggyilkolása körül forgott, holott meg kellett volna elégedni annyival, hogy tiszteltatóan áldozzon minden párt emlékének. Arlosoroff tetteme kísértett napokon keresztül és a gyilkosság körülményei, valamint a vizsgálóbírói tanúkihallgatások részletei forogtak állandóan szőnyegen, mintha nem is a cionista világkongresszus ülészene, hanem egy törvényszéki tárgyalás folyna. Ez aztán teljesen megzavarta és terméketlenné tette a kongresszus majdnem egész hetét. A problémát végül is úgy sikerült nagy nehezen a kongresszus napirendjéről levenni, hogy kiküldtek egy bizottságot a Stawsky ügy megvizsgálására és a revizionista unió szerepének megállapítására.

Talán egyetlen termékeny eredménye a kongresszusnak az, hogy behatóan foglalkoztak a németországi zsidóság katasztrófális helyzetével és konkrét javaslatok és határozatok hangzottak el problémájuk megoldására.

Bár cionista részről erősen forszírozták a Jewish Agency átforgalmazását, illetve cionista többségét, még sem sikerült ezt a kérdést sem kedvezően megoldani, és továbbra is

50-50 százalékos arány maradt fenn, mert a bizottságok nem készítették elő idejében a javaslatot.

Általában meg kell állapítanunk, hogy a kongresszuson súlyos verességgel szenvedett a mérsékelt cionizmus és Herzl szellemében. Rav Meir Berlin mutatott rá beszéde során (amelyet lapunk más helyén közlünk) arra, hogy a cionizmus nem egy párt, nem egy irányzat, hanem az egész nép egységes mozgalma, amelyben nem lehet senkinek sem előjoga és mindenkinek egyforma része lehet és kell, hogy legyen benne.

A XVIII-ik kongresszuson azonban pontosan ennek az ellenkezője érvényesült. A munkáspárti többség minden erejét és tekintélyét latbavetette, hogy kizárassa a kongresszusról, sőt a cionista szervezetből is, a revizionista uniót. Hogy azonban ez nem sikerült az a mérsékelt cionista körök erőfeszítésén mulott. Ezen a kongresszuson nem is az építés, a palesztinai probléma volt a tengelye a tárgyalásoknak, hanem a pártviszály, az ellenségeskedés, amely időnként egészen éles formákat öltött, úgy, hogy teljes két napig fel kellett függeszteni a kongresszus tárgyalásait, hogy a szenvedélyek valamelyest is lecsillapodjanak.

A cionista kongresszusok, amelyek máskor a cionista munka és palesztinai építés felmerülő problémáit oldották meg, most inkább kimélyítették és elmérgesítették ezeket a problémákat, mert a pártok és frakciók most még élesebben néznek farkasszemmel, mint a konferencia előtt.

És éppen ezért lesznek még súlyos konfliktusok az új Executive működése kapcsán. Mert jelenlegi összetételében még a klal cionisták is inkább huznak a baloldalhoz, mint a cionista szervezet jobboldali frakcióihoz. És a látszat hiába mutatja azt, hogy a klal cionista irányzat egyenlő arányban vesz részt a világszervezet vezetésében a munkáspárttal, a valóság mégis csak az, hogy a munkáspárti baloldali dominálja a vezetést, mert a kongresszuson is beigazolódott, hogy a régi centrum, a klal-cionizmus reprezentánsai nem tudták kellő eréllyel vezetni az eseményeket és teljesen felröptek a két malomkő, a mizrachista és revizionista jobboldal és a munkáspárt között. Bizonyos tehát, hogy az Executívában sem fognak tudni ellenállni az erőteljesebb baloldaliak és itt is csak erőltetett bábokká fognak válni kezeikben.

Egyelőre nagy szkepszissel nézünk tehát a cionizmus jövője elé. Mert fájdalmasan fogja megbosszulni magát az olyan politika, amely a zsidó nép legértékesebb részét, a konzervatív zsidóságot engedte kivonulni a Cionista Világszervezet vezetéséből. Azt a konzervatív zsidóságot, amely fáklyája és tartalma volt évezredekken keresztül a zsidó életnek és amely gigász munkát fejt ki, hogy bevonja a zsidó reneszánsz mozgalomba a zsidó nép azon vallásos rétegeit is, amelyek eddig elfordultak és harcoltak a cion gondolat ellen.

De áll ez a revizionista párt kizárására

is, amelynek lehetnek ugyan a többséggel ellentétes álláspontjai, de végeredményben táborukban a zsidó tömegek olyan tizezres tömegei sorakoznak fel, akik nemcsak a galuthban vesznek részt a cionista munkában, de résztvevők a palesztinai zsidó építőmunkának is.

Szeretnék, ha a cionista munka nem sinylené meg a XVIII-ik cionista kongresszus új orientációját. Bár ismételjük, nem nagy optimizmussal tekintünk a jövő elé.

Az Executive összetétele egyébként a

következő: Elnök: Nahum Szokolov, tagjai pedig: Brodetsky, Grünbaum, Jacobson, Kaplan, Berl Locker, Ruppin, Ben Gurion és Tschertok.

Itt említjük még meg, hogy a demokrata rezionisták vezetői, dr. Méir Grossmann, Robert Stricker egy új párt jelszavát dobták a kongresszusra, a „Zsidó Állampárt” elnevezése alatt. A demokrata rezionisták programjukban bejelentik, hogy hűen kitartanak a kongresszus mellett és fegyelmezten alávetik magukat határozatainak.

A szatmári hitközséget a kultuszminiszter megmentette a terrortól

A kultuszminiszter alaposan megleckéztette a központi irodát és Teitelbaum károlyi főrabbit. Ha nem deferálnak megszűnik az autonómia!

A román impérium óta az erdélyi ortodox zsidóság festét botorul marcangoló szefárd-chászid beállítottságú harcos, részben rosszindulatú bigottizmus jónak látta a dolgokat ad absurdum vinni. Három erdélyi nagy hitközség — Kolozsvár, Szatmár, Nagyvárad — vérző sebei tanuskodnak az erdélyi zsidóság egy kis, de annál harciasabb csoportjának hihetetlen és korszerűtlen mentalitásáról.

Az erdélyi ortodox zsidó rabbikar, melynek tagjai — csekély kivételtől eltekintve — egyénileg és irodájukban szelid és békeszerető emberek, akik irtóznak a belső háboruszkodástól és nem kedvelik az erőszakos embereket, az erdélyi ortodox zsidóság fórumán teljesen tehetetlenek a terrorral szemben és évek óta asszisztálnak olyan határozatok meghozatalánál és intézkedések elrendelésénél, amelyek amellel, hogy minden szabályt és törvényt lábball tipornak, romboló hatással vannak az egész zsidóságra, de különösen az érdekelt ortodox hitközségekre.

A központi iroda, amelynek hivatása volna az erdélyi ortodox zsidóság közérdekeit képviselni és a botránykrónikákat egyszer és mindenkorra törölni az erdélyi zsidóság életéből, évek óta vakmerő játékot űz e közérdekekkel és lejáratja tekintélyét úgy lefelé, mint felfelé, a kormánnyal szemben.

Mert mi történik itt évek hosszú sora óta? A központi iroda egy elvakult és minden más zsidó irányzattal szemben ellenséges indulatú harcos csoport kedvéért, megfélemlít minden törvényről és szabályról és egyrészt a tömegeknek léptenyomon arra ad alkalmat, hogy felette jogosan pálcát törjenek, másrészt alkalmat ad arra, hogy a minisztérium, mint legfőbb felügyeleti hatóság megfélemlítse a hatalmi tulkapásokat és kötelességére figyelmeztesse a kötelességeiről megfélemlített Központi Irodát.

De ez még mind nem elég, a Központi Iroda, amely nem tiszteli saját alkotmányát sem, odáig megy, hogy a felülről jövő utasításokat sem nagyon respektálja és bekövetkezett már nem egyszer a fura helyzet, hogy egyszerűen nem vették figyelembe a miniszteri rendeletet és kényük-kedvük szerint intézkedtek, amint ép az uralkodó klikknek tetszett.

Régi, de igaz közmondás, hogy addig jár a korszó a kutra, míg eltörik.

A Központi Iroda is, most ismét oly eklatáns törvénysértésekben találtatott vétkeket, hogy ha nem deferál és makacsul kitart törvénytelen álláspontja mellett, akkor a Központi Irodának nevezett zsidó intézmény a múlté lesz.

Az eset a következő:

A Központi Iroda nagy választmánya, amely egy évvel ezelőtt hírhedt félix-fürdői határozatával a szatmári ortodox hitközség vezetőségét hivatalától elmozdítva arra kötelezte, hogy 30 nap alatt mondjon le és írja ki az új választást, amely az 1928. évi választói névjegyzék alapján a Központi Iroda kiküldötteinek ellenőrzése mellett kell, hogy eszközöltessék, annak dacára, hogy e határozatot a kultuszminisztérium, mint legfőbb ellenőrző hatóság megsemmi-

sítette és a Központi Irodát annak visszahívására kötelezte, a miniszteri rendeletet nem vette figyelembe és a rabbik tanácsa útján nemcsak megerősítette a félix-fürdői határozatot, hanem azt még meg is szigorította.

A szatmári vezetőség, amely központi iroda kezében levő terror-eszközök következtében meg volt félemlítve, kénytelen volt deferálni a miniszteri védelem dacára és lemondott hivataláról, illetve új választás alá bocsájtotta a hitközségi vezetés kérdését a központi iroda által diktált terror-feltételek szerint. És mert a választás mégsem a Teitelbaum-Freund pártjának kedvezett a központi iroda ismét munkába, azaz üldözőbe vette a szatmári hitközség legális vezetőségét és kereken egy évre a félix-fürdői határozat után megszületett ez évi július 26—27-én a központi iroda nagy választmányának ismert újabb terror-határozata, amely minden sorában és kijelentésében törvénytelen és alapszabálysértés. Ez a határozat leplezetlenül ki akarta forgatni a szatmári hitközséget a maga mivollából és egy askenázi alapítású és strukturájú hitközséget teljesen kiszolgáltatni a szefárd-chászid kisebbségnek és irányzatnak. Hasonlóan a Teitelbaum-féle rabbi-kérdésben a központi iroda a hitközségre újabb megpróbáltatások és megaláztatások sorozatát akarta rákényszeríteni, továbbá a hitközséget teljesen indokolatlan diktórák újabb láncolatába belevinni.

Jogaikban sértett hitközségi tagok felebezése folytán került a központi iroda újabb terror-akciója a Kultuszminisztérium elé, amely öt év óta figyeli a Teitelbaum-Freund párt állandó támadásait a hitközség ellen és jól tudja, hogy a központi iroda állandóan csak élesíti a tüzet.

A minisztérium, amely belátta, hogy a kolozsvári terror-határozat következtében a szatmári hitközség és általában minden erdélyi ortodox hitközség autonómiája végveszélyben van, a központi iroda által veszélybe sodort hitközségi autonómia segítségére sietett f. é. augusztus 23-án kelt rendeletével. E rendelet a központi iroda elnökéhez lett intézve a következőket tartalmazza:

„Mután a központi iroda országos választmánya f. évi július 26—27-én tartott ülésében oly határozatot hozott, amely a szatmári ort. izr. hitközség autonómiáját sérti és a hitközség, valamint a Teitelbaum-párt közötti ellentéteket — amelyek egyébként a központi iroda állandóan csak éleszt — fokozni alkalmas, a Minisztérium felhívja a központi irodát, hogy az említett határozatot, amelyet a maga részéről megsemmisít, vonja vissza és a jövőben ne avatkozzék a hitközségek belső ügyeibe, valamint ne kényszerítse a hitközséget költséges választott bírósági eljárásokba. A szatmári rabbiág kérdésének elintézését pedig hagyja a központi iroda kizárólag a hitközségi vezetőségre, mint e kérdés egyedüli illetékes faktorára. Amennyiben pedig a központi iroda nem tenne eleget a rendeletnek, a Minisztérium kénytelen lesz a szervezeti szabályzatot módosítani.”

E rendelet, melyhez hasonló szigorú figyelmeztetés a központi iroda címére még egyetlen izben sem volt adressálva, vilá-

gosan mutatja, hogy a Kultuszminisztériumban nem hajlandók tovább tűrni az iroda törvényellenes működését és miniszteri rendeleteknek is fitymet hányó magatartását és ha az iroda ezek után sem térne vissza a józanság útjára, akkor kilátás van arra, hogy a Minisztérium egy tollvonással megsemmisít az erdélyi ortodox szervezet eddigi autonómiáját. Erre utal az a figyelmeztetés, hogy a Minisztérium megváltoztatja a szervezeti szabályokat. Tehát ide juttatta a központi irodát a semmivel sem számoló elvakult párt-rendszer, amely az askenázi irányzat megnyomortására tör másfél évtizede és a végén megnyomortítja az egész erdélyi ortodox zsidóságot.

A szatmári rabbi-kérdésben a kultuszminisztérium egészen sajátos álláspontot helyezkedett ezuttal. Ugyanis annak dacára, hogy Teitelbaum Joel főrabbi július 3-iki levelében közölte a szatmári vezetőséggel, hogy nem hajlandó elfoglalni a szatmári rabbi-széket, mely lemondását a hitközségi képviselőtestület tudomásul vette, a kultuszminisztérium olybá vette a dolgot, mintha Teitelbaum főrabbi defacto nem mondott volna le szatmári igényeiről. Azonban a minisztérium a maga részéről most már a maga sulyával kísérelte meg e tengeri kigyóvá vált kérdést tisztázni és egyszerűen megparancsolta a főrabbinak, hogy tíz nap leforgása alatt vegye át a szatmári rabbi-széket, miután ellenkező esetben a hitközség visszanyeri szabad rabbi-választási jogát. A rendelet, amely ellenmondást nem tűrő hangon hívja fel Teitelbaum főrabbit a fennálló viszonyokhoz való alkalmazkodásra, a következő:

„Teitelbaum Joel főrabbi urnak Carei-Mari. — 1933. aug. 23.

Főrabbi ur! Habár Ön még az 1928 évben meg lett választva a satumarei ortodox izraelita hitközség főrabbiájául, mégis még a mai napig sem foglalta el új hivatalát.

Figyelmeztetjük, hogy jelen rendelet vételétől számított 10 nap alatt foglalja el állását, amelyre megválasztott, mert ellenkező esetben a satumarei hitközség szabad kezét fog nyerni arra, hogy más főrabbit válasszon magának.

Azon eseten, ha a kiszabott időben elfoglalja állását a szatmári hitközségnél, figyelmeztetjük, hogy azon minőségéből, miszerint Ön ugyanazon hitközség tisztviselője, az következik, hogy a hitközségi vezetőség rendeleteinek alá kell vesse magát.”

A lentiek szerint tett intézkedésekről a Minisztérium a szatmári hitközségi vezetőséget a következőkben értesítette:

„A satumarei ort. izr. hitközségi elnök urnak 1933 aug. 23.

Elnök ur! Van szerencsénk tudatni Önnek, hogy 107809/11560/1933 sz. leiratunkban felhívtuk az ortodox izraelita központi irodát Clujon, hogy vonja vissza a f. évi július hó 26—27-én tartott ülésen az Ön hitközsége ellen hozott határozatait, amelyeket a Minisztérium megsemmisített, míg Teitelbaum Joel főrabbi ur esetének elintézése, akinek a Minisztérium meghagyta, hogy 10 nap alatt foglalja el azon helyét, amelyre megválasztott, kizárólag az Ön hatáskörébe kell essék.”

Most tehát, miután a Minisztérium ismét tiltakozását fejezte ki a központi iroda törvényellenes határozatainak alkalmazása és érvényesítése ellen, az a kérdés merül fel: fognak-e deferálni az érdekelt intézőkörök a miniszteri rendeleteknek, vagy sem? Egészen világos, hogy az ellenkezés az iroda önállóságát romba dönti. Ebben az esetben a központi irodát megérdemelt sorsa fogja elérni.

Ami pedig Teitelbaum főrabbi ügyét illeti, azt hisszük, hogy az ő erőszakoskodására is pontot tett a miniszteri rendelet. Hiszen világosan figyelmeztetve lett, hogy ne számítson arra, miszerint ő valaha is rendelkezhetik a szatmári hitközség vezetőségével. Ellenkezőleg, az ő kötelessége lesz a hitközségi vezetőség rendelkezéseit respektálni.

És erre a miniszteri leckéztetésre úgy a központi iroda, valamint Teitelbaum rabbi alaposan rászolgáltak!

Mégis drágább lesz a szövet!

Napról-napra nehezebb a ruházkodás. Ezt előre látva, hogy a t. vevőközönségét még az olcsó árban tudja kiszolgálni, raktárát dusan felszerelte a legjobb minőségű divatos őszi és téli anyagokkal DEUTSCH POSZTÓÁRUHAZ s így mindenkinek módjában van férfiöltöny és sport szövetek, felöltő, átmeneti, télikabát, csikos- és sportnadrág, nőikabát, kosztüm és gyermek-bojtkabát szövetek, intézeti, papi és egyenruha kelmék, a cég részére eksklusív készült garantált szintartó kék és fekete anyagok, bundahuzatok, alkalmi-ruha szövetek, lodenek, kocsi- és billiárd posztók, mindennemű posztó, szövet és bélésárut olcsón beszerezni. SCHERG VILMOS ÉS TÁRSAI R. T. brassói posztógyárak összes gyártmányai közvetlen raktára. Ha tehát olcsón, jól megbízható cégnél kíván vásárolni, úgy keresse fel a szoliditásáról jól ismert DEUTSCH Posztóáruháza nagykereskedés, szabóiparosok bevásárlási helyét, ORADEA, Str. Avram Iancu (volt Kossuth-u.) 1-Sas-palota. Cimre ügyelni!

Harc az intézményes ortodoxiáért

A váradi harcban az igazságért és az egységért küzdőknek kell győzni.

Irtá: Dr. Klein Miksa (Cluj) az Orth. Központi Iroda jogtanácsosa.

A „Népünk“ többször is felkért arra, hogy a Központi Iroda legutóbbi cluji választmányi ülésén történekről és ott szerzett impressziómról számoljak be olvasóközönségének.

Nem tettem eleget a megfizetendő felhívásnak, mert a zsidóság mai súlyos helyzetében nem akartam a reménység érzését is kiölni a lelkekből. Lesújtva az ülésen szerzett impresszióimról, célszerűbbnek tartottam, ha nem írok semmit, — minek elkeseríteni az embereket, hogy hiába való minden áldozatkészség a hitközségek és ezek intézményeinek megmenése érdekében. Halálra vagyunk ítélve. Nem külső ellenség morzsol szét minket, hanem saját sorainkból emelkedett fel az ellenség és könyörtelen cinizmussal, falánk éhséggel, türelmetlen hatalomra töréssel, tönkre tesz mindent, amit nagynevű elődeink, szent rabbijaink építettek és tömörítettek ortho-

doxia néven, vallásunk intézményes biztosítása végett.

Nincs kegyelem az ortodoxia részére, mert papjaink nem voltak elég bátrak, hogy szembeszálljanak a vak bigottizmussal, hogy egyszersmindenkorra leszámoljanak azokkal, akik elkarják venni főlünk szent örökségünket, amelyért elődeink és az ő szellemükben mi is annyi áldozatot hoztunk.

Türik évek óta, hogy a vallási bigottizmus, a csodarabbik akkép ágálnak a fórumon, mintha csak ők volnának zsidók, és a zsidóság nem a vallási intézményekben élne ki az életét, hanem az ő kis életükben, az a törvény amit ők parancsolnak, — az a tradíció: amelyek az ő személyes imádatukban merül ki, s az a valóság, amely az ők kis hatalmi játékaikat aláta maszija.

Sokszor volt alkalmam látni az utolsó években, hogy a rabbinikus asztal körül mint ülnek papjaink, — nagy és érdemes

ősök jóindulatu leszármazóitjai, — lehajtott fővel és csodálkozva hallgatják a tulzó fanatizmusról fűtött károlyi rabbi igazságtalan és gyűlölködő vádaskodását ortodox hitközségeink ellen, pedig ezekben a hitközségekben és az általuk fenntartott intézményekben töretlen vonalban volt fenntartva a Chaszam Szofer és a Ram Sik szelleme, amely az ortodoxiában a vallás és a tradíció intézményes fenmaradását kívánta biztosítani, nem pedig azt, hogy a szidóság lesüljedjen a csodarabbik imádó nyájja.

Hallgatták a vádakat, asszisztáltak békés türelemmel a cinikus fanatizmussal támadóknak, és nem vették észre, hogy a rabbinikus testület erkölcsi hatalma alól kihúzták a gyékényt, — s ma pár év után ott tartunk, hogy Cluj, Salmar, Huedin, Reghin után elérkezett a támadás vonala Oradeara.

Oradea pedig mindig büszkesége volt az ortodoxiának. Hires nagy tanítómesterei, zsidó kulturális, karitatív és szociális intézményei olyanok amelyek fellegvárjai az igazi ortodox szellemnek.

Most pedig előttem fekszik két kis füzet, amelyből felsír a fájdalom, kicseng az elkeseredés, mert a vad és gyűlölködő fanatizmus aláaknázza az erdélyi ortodoxia leg-erősebb védő várát is.

A vihar . . .

A portugál marannusok szenvedéseiből

... Mikor Portugália határait álléptük, a lehanyatló napot sötét felhő borította be. Ránéztem a feleségemre és ime, úgy tűnt nekem, mintha a halál árnyéka borult volna reá és szívemet ijedség szállta meg. Vajjon a helyes utat választottam-e? A két százezerből, akik panaszosan hagytuk el hazánkat, sokan észak felé, Navarrának indultak, mások a tengeren túl Itália, Törökország és Afrika felé. A fele azonban csak a szomszédos országnak indult, mert szemünk fénye, az agg Rabbi Abeab haladt az élünkön. Feleségem szeme alatt mély árkok vonultak és arcán elsápadt a piroság. Ne aggódj — sugtam oda neki, — csak felhők rémítgettek bennünket, de ki fog ragyogni felettünk a nap, Istennek napja, amely mindenütt tündöklök.

Megpróbált mosolyogni, de azután nagyon lassan kezdett menni és amikor megkértem, hogy üljön le és lehuziam saruit, észrevettem, hogy lábai sebesek lettek. Lehűtöttem a sajtó helyeket, kötést tettem rá és azután úgy vittem tovább a feleségemet a határon túl, az idegen földre.

Sokáig tartott, amíg elértük Lisszabont, ahol az uralkodó lakott. Láttam, amint ott állt a trónon, mikor vezetők, rabbi Abeab mögött sokakkal együtt oly megalázottan álltam. Vezetők megszólalt, hogy megindítsa a fejedelem szívét. Könnyei tiszták voltak és úgy tündökölték, mint valamikor a főpap melvétjén az ékkövek és szavai úgy csengtek, mint a papi palást az apró csengők. De gonosz tekintet nézett le reánk a fejedelem arcából. A zöld szemek nem tekintettek egyenest reánk, hanem elsiklottak mellettünk. Dadogva, akadozva törték elő a szavak duzzadt ajkai közül és noha még fiatal volt, légyság ült kékes orcái körül. A mi rabbink úgy beszélt, mintha imádkoznék és minden szava mintha isteni ke-

gyelem megnyilatkozása volna, de II. Juan alig hallgatott reá és csak akkor lett figyelmessé, mikor az aranytallérokat említettük. Hogy nyolc hónapig tartózkodhassunk az országban, fejenként két-három aranytallért akartunk adni. Ah, nyolcat, tizet, huszat is adtunk neki, sokan még száz darabot is és mégsem maradhattunk utóbb az országban..

Mikor fáradtan, kétségbeesetten és félelemtől szorongatva eltávoztunk főle, kérelmünknek helyt adott, de csak az ország-nagyokkal való tanácskozás után vált a tartózkodásunk biztossá.

Mikor kimerülten az egyik községi előjáró házába visszatértem, a nekünk kiutalt padlásszobába, feleségem már lepihent. Észrevettem, hogy sírt, ha nem is könnyezett. Ajkai finom megrándulásain vettem észre. És vidámságot szinletem az arcommal és így kiáltottam: „Sikerült megvásárolnunk az itt tartózkodást!” Ekkor ő is mosolyogni próbált, de nem tudott és amikor nógattam, kishitűségéért megfedtem, hitettségét, szomorúságát és a balsors felidézését vettem a szemére, így szólt: „Nem az ellenségeim, hanem a barátaim miatt sírtam.” Le akartam sietni, hogy megtudjam: ki bántotta meg, ő azonban visszatartott és így szólt: „Vajjon nem jobb-e, ha én mondom meg neked az igazságot, mintha a csalódást magad szerzed meg.” Leültetett maga mellé, én figyeltem rá. Mindig hallgattam a szavára és miként Ábrahám, úgy vártam az ő hangján keresztül Isten akaratát.

Lenn volt, részt vett a lakomán, szeretetteljes kiszolgálásban részesítették. A ház gazdája után neki nyújtották elsőnek a kenyeret, az ételeket, a serlege pedig nem mes vörös borral volt tele. De a házigazda homloka körül mintha felhők tornyosultak volna. Négy fia előkelő öltözetben ott ült az asztal körül, az öbödik hányzott. Egyszerre csak berohan az ifju: „Atyám, új menekültek jöttek, ismét ezrével! Téged

keresnek! Elhelyezést kérnek, betegek vannak közöttük . . .

Ekkor az öregből kibombant a szó:

— Hallgass! Hallgass! Éjjel-nappal nem szünnék meg jönni! Ugy jönnek, mint a hangyák és sáskák! Tönkretesznek bennünket! Elegen vagyunk magunk is! És elég gyűlöletben van részünk! Magukat nem tudják megmenteni és bennünket magukkal ragadnak a pusztulásba!”

— Nem akarsz kimenni atyám? — sutlogta ijedten az ifju.

— Nem! — kiáltotta a férfi. — Retszeld el a kapukat! Talán csaiádommal együtt pusztuljak el ezek miatt a spanyolok miatt?

Ekkor fölkeltem és az ajtó felé tartottam. A küszöbön ott állt előttem a házi-asszony és így szólt:

— Ha elhagyod a házat, veled megyek.

A férfi megdöbbsent és hallgatott. Ő azonban visszaült a helyére, megigazitotta homlokán a csipkefölkötőt és újra osztoni kezdte a vacsorát, mert én is újra asztalhoz ültem. De úgy érzem mintha köveket ettem volna, melyek pusztulásomra lesznek.

— Ne féli, — vigasztaltam őt. De egyszerre ei kellett hallgatnom. Igaz volt, amit mondtam, borzalmas mindkettőnknek, valamennyiőnknek. Igen, ezek az itteni zsidók nem is a véres ellenségeiktől nem a börtöntől féltek, inkább főlünk, testvéreiktől, az elűzöttektől. Mi megzavartuk az ő békességüket, boldogságukat, talán meg is rontottuk. Gyűlölték bennünket és miattunk halálos vétekekkel terhelték magukat

A feleségem ajka teljesen vértelen volt. Vékony kezei is fehérek voltak, mint az ágy gyolcsa. Vajjon elaludt-e? Vajha el tudna aludni! Imádkoztam, hogy jó álma legyen.

Elröpült ez a nap és fájdalmas napok egész sora. A hetek, hónapok sorra szálltak, lejárt a határidő és nekünk tovább kellett vonulnunk. Az sem használt, hogy a királynak régi, hűséges zsidó szolgálói

„Retten wir die Einheit unserer Gemeinde“ cím alatt az oradeai tudós és bölcs főrabbi, Fuchs Benjámín droseját tartalmazza az egyik kis füzet és lehetetlen mély-séges meghatottság nélkül letenni a kis füzetet. A hitközséget szerelő tradíciói felett aggodó lélekkel örködő főpap lángoló és perzselő tüze világít és melegít e füzet betűiből. A hitközség autonómiájának védelméért és ennek értékeléséért a maga teljes nagyságában és jelentőségében fogja fel Fuchs főrabbi, De családi tradíciója és mély-séges forró vallásossága és nagy tanulási tudása megtanította arra is, hogy a nagy gaonok a T r e n n u n g s ortodoxiát a vallás védelme érdekében létesítették. Ezt ápolta és növelte nagygyá boldog emlékü jámborságáról híres apja és fejlesztette tovább ő is, hogy intézményekben éljen a vallás tiszta elikai tartalma és ne kövesedjék meg csodák imádatában.

Oradeán is, Salumaren is, Clujott is az orthodox hitközségek és ezek intézményeiben élt a vallás szent tüze és ezekből az intézményekből sugárzott ki a vallás örök vigasztaló melege.

Ennek a hitnek volt a mestere, apja is, ő is és szent szolgálatban töltötték el jámbor életüket — ma pedig kettészakadás előtt áll a hitközség. Viszálykodás, gyűlölködés, sértett személyi hiúságok bonlják meg a hitközség eddigi alkotó egységét és a Központi Iroda nemcsak hogy nem lép fel az egységet bontók ellen, — nemcsak hogy nem inti le ezeket az autonómia rombolókat, hanem tüzelni őket a harcra, mintha a Központi Irodát azért alkották volna az imperium változás után, hogy általa nyujtsanak segítséget a hitközségek egységének a megbontására. Mindezt pedig azért türik, mert egy fanatikus pap a maga hatalma alá akarja gyűrti az összes hitközségeket és pusztuljon el minden zsidó intézmény, hulljon részre minden hitközség de a romok felett is neki kell győzedelmeskedni. Ezt a harcot a régi Magyarország területén volt Központi Iroda a maga

nagy erkölcsi súlyával már rég lefolytotta volna, meri akkori nagyjaink nem türték volna el egy percig sem, hogy a hitközségek egységét megbontsák.

Igaza volt Fuchs főrabbinak, amidőn elzarándokolt apja sírjához, hogy onnan, apja szent emlékéből és szelleméből erőt merítve fogjon hozzá a romok eltakarításához és újra kezdje meg a rések betömését, melyet a vak és fanatikus gyűlölet ütött az autonómia falán.

De emelje fel szavát a legközelebbi Központi Iroda választmányi ülésén és látni fogja, hogy rabbi társai is bátorságot fognak kapni tőle, hogy egyesült erővel gátat vessenek a károlyi rabbi romboló munkájának.

A másik kis füzet Mittelman Jakab a jelenlegi váradai hitközségi elnöknek augusztus 20-án, a hitközség közgyűlésén tartott beszédét tartalmazza, Gondosan szerkesztett történelmi korszak ez a beszámoló. Végigvesszi az olvasót azon a heroikus küzdelmen, annak minden fázisán, amelyet a hitközség egységéért folytat hosszú idő óta, az elmúlt három éves rezsim. Kitészik ebből az irásból, hogy mennyi Scylla és Charibdis között kellett vezetni mostan ennek a nagy hitközségnek ügyeit, mennyi diplomáciai rutint kellett tanúsítani mindazoknak, akik az élen állottak, hogy ne szenvedjen hajótörést, mindaz az odaadás és önzetlenség, melynek végcélja: a hitközség egysége és maradéktalan összetartása. Kitészik ebből a kis füzetből, hogy mennyi gyűlölködő intrika folyik, azok ellen, akik nem hagyták, hogy a destruktív serege üljön tori, a becsületes akarások fölött. Az ortodoxia intézményeiben él tovább és az ősek tradícióinak tiszteletében, ez tette nagygyá a nagyváradai hitközséget is. Még az idegeneknek is büszkességgel telt meg a lelke, amikor végignézt a nagyváradai zsidó mintaintézményeken.

Kellit ez a harc is, mert ebből most már csak jó származni az összeszidóságra. Tulsokáig türték a nagy hitközségek,

hogy egy tulzó frakció a hitközségek életadó kereteit akarja elvágni.

A váradai hitközséget nem fog lehetni legyűrti. A jelenlegi rezsim hivatalos arra, hogy a terror alóli felszabadítás nagy munkáját elindítsa és győzelemre vezesse. Erdély minden hitközsége szeretettel és aldozat-készséggel fogja őket támogatni, hiszen a program, amit hirdetnek: *Óvjuk meg a hitközség egységét és a főrabbi tekintély sérthetlenségét.* Ne bántssuk egymást. A közelgő nagy ünnepek találjanak bennünket egy táborban, költözzön lelkünkbe a megértés, a kiengesztelő és szel-leme „l'chizuk huámuno v'hadász...”

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Kötelező a szombati munkaszünet Palesztinában

Jeruzsálemből jelentik: Egy küldöttség, amelynek tagjai Izsak Ben Zwi, a Vaad Leumi elnöke, Meyr Diesengoff, Tel-Awiw polgármestere, Kook főrabbi és Uziel és Aronsohn telawivi rabbik voltak, a napokban megkeresték Palesztina főkormányzóját azzal a kérelemmel, hogy adjon ki rendeletet a zsidó Palesztina szombati munkaszünete tárgyában. A rendelet hatálya terjedjen ki mindazokra a palesztinai részekre s különösen Tel Awiwra, ahol zsidók élnek. Ezeket a helyeken hivatalból tartsák el a szombati munkát, főképp azt, hogy szombaton zsidó ületek nyitva tarthassanak. A főkormányzó a legmelegebb szimpátiával fogadja a küldöttséget és megígérte, hogy minden erejével azon lesz, hogy a rendelet a közeljövőben már meg is jelenjék.

voltak. Csillagvizsgálók és geológusok, akik segítségére voltak utazásain és keletindiai tengeri útfán. Jöttek követek VIII. Ince pápától, szerzetesek, inkvizítorok, az volt a feladatuk, hogy kikutassák a menekültek sorában a kitérteket. Állítólag voltak olyanok, akik tesütkben már átfértek, de most Spanyolországból eljöttek, újra zsidókká akartak lenni, kárhozóitak, marannusok! A zsidók támogatták őket, ez a csöcselék, mely „kényszerítetteknek” nevezte a keresztiséggel megszentelteteket és őket a pokol örvényébe visszarántotta. Ez a súlyos gyanu nehezedett Portugália ősi zsidó lakosaira is. Könyörögtek, jajveszékelték, kiáltottak, aranyhegyeket fizettek a királynak. De az Ur, a Mindenható elfordította a fülét tőlük, mert ők is süket fülekkel álltak a mi nyomoruságunkkal szemben, sőt a kezüket, szívüket is elzárták. A szegény zarándokok között kitört a pestis és ezrével haltak meg. Meghalt Rabbi Abeab Izsák is lelkünknek a vigasztalása. Ugy neveztek bennünket „az Istenről elkárhozóitak”, mi azonban levezeltekkünk a bűnünket. A magisztrátus urai elűzték bennünket és ha a király nem parancsolta volna, hogy állítsanak nekünk hajókat, akkor a halak eledelül bekergettek volna bennünket a tengerbe is.

A feleségem mindezt előre látta. Azt is, ami ezután következett. Még akkor is tudta ezt, amikor félrehajlott fejjel, a fény felé tartott kezekkel gyertyát gyújtott és felém mosolygott.

Egyszer megmondtam neki: „Elvérzel, ha folyton befelé sírsz.” Ő azonban megnyugtató: „A könny nem vér.” És ha nagyon gyötörtém, akkor azt mondta: „Boldog vagyok, te élsz és én szereltek léged.” Erre el kellett hallgatnom.

Az első csoportban voltunk, mely hajóra szállt, hogy a mórok földje felé induljon. Az előttünk való csoport nekifutott egy sziklának, a hajó ronccsá lett, az utasok mind vízbe fulltak. A másik hajóval a férfiak

megérkeztek Fezbe és az asszonyokról pedig azt hallottuk, hogy rabszolgasorsra jutottak. Valószínűleg öngyilkosokká lettek. Nem könnyű szívvel léptünk fel a hajó lépcsőjére. Inkább vittem a feleségemet, semmint vezettem. Mindketten imádkoztunk.

Hónapokig ide-oda bolyongtunk. Sok helyütt ugyan horgonyt vetettünk, de nem engedtek partra szállni. „Dögvész!” kiáltották az egyik helyen, „Rablók!” mondták másutt. A kapitány látta, hogy nem vagyunk kívánatos áru, de vissza nem térhetett velünk. Megöihetett volna bennünket, de ahhoz nem volt elég bátorsága. Ezért mindig több és több pénzt kényszerített ki belőlünk. Állandóan gyötört bennünket, a panaszkodókat pedig megkorbácsoltatta. Erre irtózatossá vihar kerekedett, mely elvetett bennünket Malagába.

Itt kezdődött legsúlyosabb szenvedésem, de itt is végződött.

Sápadtan, erőltlenül feküdt a feleségem a párnák között, amikor egyszerre egy tucat szerzetes ugrott a hajónkra. Mi zsidók nagyon megijedtünk, mikor észrevettük a félnék lóbált feszületeket. A malagai püspök küldte ezeket a követeket, hogy bennünket megléítsenek. Naponta jöttek és reggeltől estig kiáltottak. A tenger háborgott és nem engedett bennünket tovább, de a szerzetesek kiáltása még a tajtézkást is tulharsogta. Ők folytonosan hirdették az ő küldetésüket, mi némán türtük el az ő rohamukat és keserű fájdalomunkban a szent király zsoltárszavára gondoltunk. „Minden dagálya, hullama elvonult fölöttem...”

Mikor végre belátták, hogy kísérletezésük hiábavaló — nem akadt egyetlen egy sem, aki csábításuknak engedett volna — akkor a püspök igen gonosz eszközt talált, hogy véleményünket megváltoztasson. Sikertől megnyernie tervéhez a kapitányt, aki gyűlölt bennünket, gyűlölte a céltalan utazását és attól félt, hogy miattunk még a vihar áldozatává lesz. A püspök azt a tanácsot adta neki, hogy vonjon meg tőlünk

minden ételt mindaddig, amíg meg nem térünk.

Első nap azt mondta a feleségem, nem fáj, szinte jól esik neki. Ez ép olyan szem-bőjtölés, mint a hosszú napon. Szinte boldogok voltunk mindketten.

A második nap rámmosolygott: Jobb ez így, könnyebb, edesebb és nagy barna szemei sugároztak.

A harmadik nap nagyon gyengék voltunk. Találtam egy utolsó csep bort és meg-nedvesítettem vele az ajkaim. „Jobban szereltek mint valaha,” mondta az asszony. Takarója fölött játszott a kezével, ahogy a gyermekek szoktak. Mikor este felé a hajóra mentem, sóhajokat, zokogást halottam. A szerzetesek kiáltottak.

A negyedik nap száz zsidó megadta magát. A szerzetesek tomboltak az örömtől: „Meg vannak mentve, megmenekültek a pokoltól.” A zsidók azonban kétségbe voltak esve. És ugyanolyan jól tudták, mint én, hogy ők most jutottak a kárhozóba, a marannusok kárhozóba, az inkvizíció kárhozóba, de nem tudtak meghalni.

A feleségem az tudott, Mosolygott, anélkül, hogy szépen ivelt aja megmozdult volna.

Az ötödik nap megszorította a kezemet. Olyan volt, mintha egy virág lehullana. Már nem tudott beszélni, nem tudott mosolyogni, a szemében azonban hit, szeretet és teljes béke volt.

Este azt üzent a püspök, hogy az átkozott maradék ez a rongyos ötven zsidó tovább mehet. Én hallottam ezt és közben a feleségemet láttam meghalni.

Mikor meghalt, finom pirosság huzódott az arcára. Ujra mosolygott és a halálában szebb volt mint életben. A tengerbe sülyesztette n őt, de „a mélységből is kivezetsz bennünket mindenható Istenünk!”

Jehuda Chajai szenvedésének történetéről ez olvasható egy régi, elsárgult okirásban...

A főváros
központjában.

Az erdélyi
kereskedők talál-
kozó helye.

HOTEL ESPLANADE

BUCURESTI, BULEVARDUL ACADEMIEI 8.

Tulajdonos: JACOB FRIEDMANN.

Schweizi vezetés.
Legmodernebb
komfort.

Szobaárak
150 lejtől feljebb.

HETI GLOSSZÁK

Németországi levél, mely a nagyváradai hitközség szanálásait tenné lehetővé.

Lapunk főszerkesztője az alábbi levelet
kapta Németországból:

Tisztelt főszerkesztő Uram! Bizonyára
emlékszik reám Főszerkesztő ur, hiszen a baseli
kongresszuson is találkoztunk. Azóta — sajnos —
sok minden megváltozott a világban és ezáltal
nem akarok kitérni azokra a momentumokra,
ami épen úgy fáj Önnek, mint nekünk, itt ebben
az országban. Már huzamosabb idő óta nem
kapom rendszeresen, a különben nagyon szíve-
sen olvasott lapjuka, a „Népünk“-et, de amint
értesültem, kitiltották Németországból és így
le kell mondjunk néhányan erről, akik itt ma-
gyarul olvasunk és akiknek megdobogtatta sok-
szor szívét az a bátor és erélyes hang, melyet
lapjokban megütöttek.

Ezt a levelet kerülő uton juttatom Önhöz,
de nem tettem volna ezt sem, ha nem hajtana
engem egy gondolat, melynek az Önök nagy és
tisztelt hitközsége is hasznát láthatja. Ismerem
az oradeai orth. hitközséget, hiszen nagysága,
józan és derék zsidósága mifelénk is meg-
becsülést vívott ki magának. Nem tudom, hogy
jelenleg milyen nexusa van hitközségével, de
úgy gondolom, hogy módja lesz ideámat illeté-
kes helyen kihangsúlyozni.

Amint tudják, itt vágatási tilalom van. Vi-
szont konzerveket, amelyek rituálisan vágott
husokat tartalmaznak, nagy mennyiségben le-
hetne elhelyezni az itteni piacon. Az Önök hit-
községének és tudós főrabbijának chechsere
elég jó ajánlólevél volna ahoz, hogy itt Német-
országban nagyobb Absatzmöglichkeitenet talál-
jon. Legyen szíves erre vonatkozólag előterjesz-
téseket tenni, úgy ott, mint az itteni hivatalos
szerveknek és remélem, hogy áldást hozó ösz-
szeköttetés fejlődhet majd ki ebből. Szívélyesen
üdvözlöm Önt és a többi ottani mizrachista el-
társakat...

Hozzászólás a berlini levélhez. Lapunkhoz

érkezett levelét átadjuk a nyilvánosságnak azzal,
hogy valóban egy nagyon életrevaló ideát pen-
dített meg a levél írója. A nagyváradai hitköz-
ségnek módot kellene találni arra, hogy rituá-
lisan vágott hizott marhákat, konzervként fel-
dolgozzon és azokat megfelelő uton eljuttassa
a németországi, nagy hushányben szenvedő
hittestvéreknek. Erre vonatkozó részletes ela-
boratam most van kidolgozás alatt, lapunk fő-
szerkesztőjének vezetése alatt és abból, az
egész váradai zsidóságra üdvöt és anyagi előnyt
is hozó tanácsok foglaltatnak. Nem akarunk
előbevégni az elaborátumnak, csak annyit jegy-
zünk meg, hogy a megvalósításnak semmi lé-
nyeges akadálya nincsen és módját ejthetné
ezzel a váradai hitközség, hogy az ebből eredő
gabella jövedelmeket úgy felfokozza, hogy a
hitközségi bevételek oroszlanrészét ebből fe-
dezhetné és levenné a hitközségi tagok válláról,
a gabellafizetéssel járó terhek nagyrészét. Egé-
szen új és egészséges alapokra lehetne fektetni
a hitközség büdzsáját és nagy könnyítést le-
hetne ezzel szerezni az adófizetők ezreinek.

Egység helyett — gyűlö- ködő széthúzás a prágai világkongresszuson

Nem tudunk szabadulni az asszociáló
képtől, mely mindjobban felujul képzeletünk-
ben. A zsidóság lázas utkeresése és egy
hatalmas sok sinpárral keresztyülkasul szőtt
nagy pályaudvar. A zsidóság örök vándor-
uljának az ő és középkorból ismert lassu
tempója, ma hála századunk ragyogó „tech-
nikájának“ nem oly lassu és vontatott, mint
volt egykoron. A németországi zsidóság a
középkorban, lassu századokon át tartó terv-
szerületlen szívárgással eljutott Lengyelor-
szágba. Majd onnan, a múlt század közepe
óta, visszafelé szívárgott, nyugatra. Eljutott a
varsói, lembergi gettókba — Amerikáig is...

Ma?... Az a helyzet, hogy a német
zsidóság, mely azt hitte már, hogy létének
hormonyát elég mélyre eresztette a német
humuszba, újból fel kell szedje sátorfáját.
És ami egykor évtizedekig tartott, azt ma,
hetek alatt kell megcselekedje.

Chemnitzben a múlt hó 22-én este 8
órákor az utcán megállítottak egy zsidó ke-
reskedőt: „Magát már régen keressük!“
Amikor azt kérdezte, hogy fel tudnak e
mutalni elővezetési parancsot, a kérdezett
S. A. legény erőteljesen fejbe vágta: „Itt az
elővezetési parancsod!“ Aztán a Hansa
házba hurcolták. Ott arra kényszerítették,
hogy egy másik, hasonlóképpen letartóztat-
ott zsidó verjen, akinek apját odaállították,
hogy az egészet végignézze. Amikor
a kereskedő nem ültött elég keményen, az
S. A. legények gummibotjukkal rajta mu-
tatták be, hogyan kell végeznie a rábizott
feladatot. Amikor három órával később sza-
badon engedték, teljesen össze volt törve
és a teste tele volt vérálfutásokkal. Az
ingé csepegelt a vértől. Előzőleg azonban
házkutatási tartottak nála fegyverek után,
viszont ezt nem találtak — ezzel szemben
több értéktárgynak lába kelt.

Egy osztrák kereskedő beszéli: „Pén-
teken Belgiumból Németországon át utaz-
tam vissza Bécsbe. Regensburgban 10 és
11 óra között a waggon ajtaját felszakították,
három rohamosztagos nyomult be és
rámkiáltottak: „Maga zsidó! Vallja be,
hogy maga zsidó!“ Amikor én igennel vá-
laszoltam, kijelentették, hogy le vagyok
tartóztatva. Azután annak dacára, hogy ki-
jelentettem, hogy nem vagyok német állam-

... és a zsidó menekültek, ott állanak,
Európa közepén, mintha egy óriási pályau-
dvaron állanának, ahol különböző irányba
indulnak a vonatok.

Az egyik vonat kelet felé visz. Nem
hasonlít a francia Riviera blue expresszére,
mert nem kényeztetésre csábítja utasait. A
kényes utazás és végérvényes vándorlás
riadt láza ül a szemekben. Ez a blue-white
expressz. A kék-fehér expressz, amely Pa-
lesztina felé visz. És a nagy állomás káoti-
kus zürzavarában ott kellene álljon a cionista
szervezet, egységesen, tervszerűen, hogy a
nagy emigrációt irányítsa. De mozgósítás
van és annak minden lázas és tragikus iz-
galma ül meg a Nagy Állomás vezérkarát is.

Európa zsidósága ma minden reményét,
ehhez a képzeletbeli, ehhez a Nagy Pályau-
dar-hoz kapcsolja. Alig, vagy félig felkészül-
ten állanak ott százazrek, ki finom bőrönd-
jeivel, ki meg szegényes batyujával s tolong
a nagy vonat felé... Mielőbb kijutni ebből
a veszélyeztetett zónából, ahonnan a kimé-
letlen ellenség ostromcsapásai adják meg a
tempó sürgetését.

És Prágában a kongresszusnak azt
kellett volna tenni, hogy ezt a lázas igyeke-
zetet, tervszerű elindításba és szervezésbe
fogja. Meg kellett volna adni az irányítást.
Kemény kéz kellett volna. Igaz — védel-
mére mondjuk — nem készülhetett fel hír-
telen, egy ilyen megrohanásra. Nem tud-
hatta, hogy a „mozgósítás“ ily lázas gyor-
sasággal történhet. Stratégiai vonalait úgy
építette ki, hogy előbb a keleteurópai zsi-
dóság védelmi vonalait kell evakuálni. És
most nyugat felől jött egy bőszi ellenség.
Minden eddiginél kiméletlenebb. Ott állanak
a sinek mentén, az új menekülni akarók.
500.000 németországi zsidó.

És akkor a munkáspárt gyűlölködőn
néz farkasszemmel azokkal, akik végered-
ményben, velük egyet akarnak. Minél több
embert, minél hamarabb kijuttatni a veszé-
lyezett zónából és építeni lázasan a béke
nagystillű új „lövészárkát“: Palesztinát. Mert
ez a védelmi vonal, a zsidóság örökké
fenntartani szándékolt védelmi bástyája.

A harmadik birodalom bemutatkozik

Németország a barnainges terror alatt

Írta: Ernst Testis. Fordította: Révész Gyula.

III.

Apróságok, amelyek sokat mondanak.

A müncheni nemzeti közoktatásügyi
komiszár nyilatkozta ki: „Azokat az isko-
lákat, amelyekbe keresztény diákok járnak,
zsidó tanuló nem látogathatja“.

Ugyancsak München: A polgármester
egy rendelkezést bocsájt ki, amelynek ér-
telmében a közbiztonság és rendfenntartás
érdekében zsidók és zsidószármazású egyé-
nek kitiltatnak minden nyilvános intézmény-
ből. Ez a kitiltás érvényes a kiállításokra,
nyilvános hirdetésmenyekre és pályázatokra
is. A tilalom nemcsak a passzív részvételre
vonatkozik, de zsidó munkásokra, művé-
szekre és minden más foglalkozási ágban
működőkre is, akiknek nyilvános szereplése,
vagy nyilvános intézmények munkájában
való részvétele tilos. Minden vállalkozó,
aki ilyen munkát vállal, írásban kell, hogy
kötelezze magát arra, hogy munkájában
semmilyen relációban nem vesz igénybe
zsidó munkaerőt.

polgár és nem vagyok hajlandó a waggont
elhagyni, erőszakkal kihurcoltak a kupéból,
miközben az egyik S. A. legény öklével
al posan fejbe vágott. Segélykiáltásaimra az
utasok összecsozódtak a perronon és meg-
ülködve nézték a velem történő erőszakos-
kodást. Rendőr az egész pályaudvaron
nem volt található. Közbelépni senki sem
mert. A kalauz rám tekintve, kérdő mozdul-
lattal az éppen jelenlévő állomásfőnök felé
fordult, aki azonban sápadtan vállat vont
és reszkető térdekkel elődalgott. Ekkor a
váróterembe cipelték ahol már több zsidó
sorstársamat találtam és kinyilatkoztatták,
hogy a rohamosztagos parancsot kaptak
minden zsidó letartóztatására, tekintet nél-
kül arra, hogy azok német állampolgárok-e,
vagy sem.

Miután, vagy egy óra hosszat megvá-
rakoztattak bennünket, a három S. A. le-
gény a közeli börtönbe kísért. A börtön
már zsufolva volt zsidókkal, akik közt sok
asszony is volt. Aztán a fogházigazgató elé
rángattak, aki megvizsgálta utleveletem és
az mondta az S. A. fiuknak, hogy ő pa-
rancs nélkül engem át nem vesz, csinálja-
nak velem, amit akarnak, de ő külön utasi-
tás nélkül nem vesz be a fogházba. Erre
azok visszaadták az utleveletem és a pén-
zemet — amit előzőleg magukhoz vettek —
visszakísérték a pályaudvarra és azt mon-
ták, hogy szabad vagyok. Itt egy hivatal

Háztartásában csakis a jó minőségű „ROTHBART” felirású כשר SZAPPANT használja!

Postai szétküldés!

Az oradeai orth. rabbínatus felügyelete alatt.

Gyártja: **ROTHBART ADOLF EDE & Fia szappangyára, Oradea**

A kongresszus kellett volna legyen a nagy Rendező. Es ehelyett adáz szócsofák színhelye. Nem azt nézték, hogy a vonatok induljanak, hogy odakünn, a megérkezők elhelyezkedjenek, hanem a Nagy Pályaudvar személyzete, egymással vitatkozott. Pedig most folyik a háború és most kellene összefogni. Hát miért kérjük mi, zsidó milliók? Miért a munkáspárt nagy elbizakodottsága, mely számáránynál fogva, vezetés szerepet vindikált magának a kongresszuson? És a klall-nak nevezett centrum, miért oly határozatlan, miért oly tehetetlen?

A világ zsidósága mozgósítás alatt. A sínparák ott állnak, rajtuk szomorú menekültvonatok. Egységes kemény irányítást várunk Prágától. Nem láttuk eddig. Talán mégis, az utolsó percben veszélyesen belesüvit a vonatok fűtve, a debatták kakofóniájába. Meg a férfiak ökölboszorult keze, a reménynyújtásra enyhül. Gyermekes sírákozása egy boldogabb élet felé, talán megteszi hatását. Mert most kell az irányítás. A vitákat hagyjuk talán későbbre...

Teodor Lessing megöletése

Egyetemi tanár. Berlinben. Kikeresztelkedett. De azért benne él és benne ég, a zsidó koncepció, a zsidó meglátás, minden próféta ihletése. Jött Hitler és neki menni kellett. Emigrál Prágába, majd Marienbadba vonul vissza, hogy tovább folytassa tudományos munkásságát. Közben feleszmél arra, hogy mindaz, amire életét felépítette, homokvár. Visszasiel a zsidósághoz és annak egyszerre, mély intellektusának megfelelően, levonja teljes konzekvenciáját. Zsidó lesz és egyben lelkes harciosa Palesztinának. Alig néhány hónapja, hogy posthumus műve megjelenik a „Deutschland und seine Juden”. Nyíltan pálcát tör a Hitler rezsim felett, melyet barbárnak és emberetlennek tart. S hogy mennyire igaz ez, mennyire tudatosított ez a németek körében, arra egy revolvergolyó adja meg a választ. Egy golyó, mely orvul leterítette a békésen dolgozó tudóst, a marienbadi villában.

Modern zsidó sors. Aki nem sémával ajkán halt meg, hanem előbb végigjárta a marannusok tövises útját. A „kARRIER”-ért odahagyta zsidóságát. Ezért gyávanak titulálhatjuk. Azután jött a nagy kiábrándulás

és ő az első volt, aki eldobta magától mind azt a sallangot, amelynek hasznát nem látta. Vissza a zsidósághoz — mit is tehetett volna más? A zsidóság célját most már Palesztinában látta. Kissé későn bár, de megtérhet az ember egy nappal halála előtt is. Lessing professzor megtért. De nem mert halálát érezte közelelni. Nem az emberi, méltóság-teszt, mindenkéért eljövő halál terítette le. Hanem a hitler-halál. Az orgyilkos halál. A német nemzeti halál. A mai Németország jött el érte. És arra ítélte, hogy zsidóságának, progresszív műveltének legyen áldozata. Mélységes emberi és zsidó tragikum van Lessing halálában. És ha későn is ébredt arra, hogy zsidóságunk bevállása, egyetlen életlehetőségünk, mégis mártírja ő, népünknek és neve, a mi mártírjaink között élni fog örökké.

Gerhard Hauptman is

Amint a világ összes lapjai írják: igaz kell legyen, hogy Gerhard Hauptman is fejet és térdet hajt a hitlerizmus előtt. Fáj ez nekünk, akik még hittünk és hiszünk, a felsőbbrendű ember, oly sokat kompromittált fogalmában. Hát még Gerhard Hauptman is, aki most lett nemrégiben 70 esztendő, ő is közzé áll a gyűlölködők és minden szépet széjjelrombolók adáz táborába. A hitleristák nemzeti költője lesz a „Takácsok” szerzője. A „Naplemente előtt” még egyszer nem az örök szerelem apotezisa csillog fel az agg költő életében, amint darabjában írta, hanem egy sokkalta alantasabb érzélem. A nacionalista gögbe és gázságba fullasztott nagy német nép,

egy nagy koponyája hajít el mindent ami egy életen át a kultúra és művészet élére állította. És beáll a söröskancsók hordájának szekereit tolni.

Milyen csalódás ez a kultúremler számára. Gerhard Hauptmann is Hát ki még? Nem lesz már megállás a csalódások sorozatában? Mindég csak le kell sünnünk szemünket, mert nem bírjuk el a nagy világosságból, egyszerre bejünni a nagy sötétségbe.

Zeppelin keringett 180.000 barnainges felett Nürnbergben. Nem zuhant le, mert a csavarok jól működnek és a propeller kitűnő anyagból van. De lehullott a német géniusz, mert aki még magasabban szárnyalt mint a Zeppelin ezüstös szivarjeste, mélységesen nagyott bukott előttünk. Gerhard Hauptman is beleszédült a vörös lobogók kampóskeresztjével ékített zászlóerdejébe.

Talán az aggkor ad némi enyhét, az elszomorkodás hagulatába. Mert Hauptman Gerhard öreg már és nem fogja látni, miként török majd szét a kampóskereszt, amely éfemer értékű lehet csak, a folyton visszacsúszó, de azért mégis előrehaladó emberi kultúra örök vándorutján...

Gyenge férflaknak

válaszbélyeg ellenében díjmentesen küldöm szabadalmazott szenzáció „HEURÉKA” találmányom ismertetőjét. — Cím: „PATENT 616” CIUJ, 1. sz. postafiók.

Ráth József déligyümölcs kereskedő

Sighet str. Dorobanților 27.

אתרוגים לולבים ודדסים מארץ הקדושה

A palesztinai zsidó eszrogimok legelterjedtebb nagykereskedése.

Szállít megbízható kóser erecjszroeli eszrogokat 6 és 12 dobozos eredeti ládákban a következő árak szerint:

6 drb. III. oszt. אתרוגים	Lei 400	שבמובחרים drb.-ként à	300-500 lei
6 " II. " " "	" 570	ordigherei drb.-ja	60
6 " I. " " "	" 800	válogatott	80-100
6 " מובחרים	" 1200	דדסים 1 láda 100 drb.	350
			דדסים 1 láda 200 drb.	600 lei

Az egész összeg előzetes beküldése esetén portómentes szétküldés Románia minden postaállomására. — A rendelés összegének felét minden esetben előre kéretik beküldeni.

Jó zsidó csakis palesztinai eszrogot vásárol! — Kérjen árjegyzéket!

nok azt tanácsolta, hogy ne várjam meg a következő vonatot, mert amit most átéltem, abban másik rohamosztagos csoport révén újra részem lehet, vegyek inkább egy autót és kíséreljem meg azzal elérni az osztrák határt. A tanácsot megfogadtam és sikerült is — teljesen összetörten és egy súlyos idegsokkal gazdagabban — elhagynom a Harmadik Birodalmat.

Chemnitzben él a zsidó Kohorn báró, aki Ferenc József alatt nyert nemességet. Kohorn az első letartóztatottak egyike volt és a kassbergi törvényszéki fogházba szállították. Éjjelenként kivezették cellájából és miközben arra kényszerítették, hogy térdhajlító gyakorlatokat végezzen, kegyetlenül elverték. A fején jelentős sebet ejtettek. Végül szabadlábra helyezték azzal, hogy egy reverzalist irattak vele alá, amelyben igazolja, hogy „kifogástalan bánásmódban volt része”.

Drezdában szétverték az eszperantó tanfolyamokat, azzal a megokolással, hogy: „az eszperantó ugyanaz, mint a héber”.

Az áruházostrom idején és számos zsidó üzlet erőszakos bezárásának napján egy nagy csoport S. A. legény nyomult be a Berlin centrumában lévő Dragomerstrasseba, amelyet a legszegényebb zsidóság

lakik. Megrohmozták ezt a nyomornegyedet, számtalan lakás berendezését szétrombolták, a butorokat az ablakokon keresztül az utcára hajgálták és minden zsidó kinézésű járókelőt bántalmaztak. Néhány öreg zsidónak úgy összeverték az arcát, hogy azoknak orrán száján ömlött a vér. Legkedveltebb szórakozásuk a szakállak csomókban való kitépése, vagy az arcon való elégetése volt. Az egyik szerencsétlennek a szeméből egy pernye a szemébe repült és félszemére megvakította. Mikor ezt megunták, néhány zsidó kinézésű embert összeverték, leveköztettek és egy száll alsónadrágban vezették végig Berlinen a március elejei fagyban.

Egy zsidó orvost Berlinben éjszaka telefonon hívtak egy beteghez. A készséges utnakinduló orvost a kapuban már várták a barnaingesek, székházukba cipelték és rettenetesen összeverték. Az ilyen „tréfák” az orvosokkal igen nagy közkedveltségnek örvendtek S. A. berkekben.

A közelmúltban a „segédrendőri kézsültség” nagy razziat rendezett a Dragoner- és Grenadier-strasseban, Berlin zsidó negyedében. A negyedet a legénység körülzárta és átkutatta. A háztetőkön is segédrendőrök álltak. A lakások ablakait be kellett csukni. Minden járókelőt megmotoz-

tak és papírjalkat megvizsgálták. Egy mozgó rádióállomást is felállítottak, amely állandó összeköttetésben volt a belügyminisztériummal, a rendőrkapitánysággal és a rendőrségi fogházzal. Egy lakásban illegális nyomtatványokat és fegyvereket találtak. Tíz emberi őrizetbe vettek. És a razzitáról egy riportázt készítették, amit ott, a helyszínen gramofonlemezre vettek fel és másnap, mint szenzációs rendkívüli műsorszámot, a rádióban közvetítettek.

Egyébként:

Egy nyilvános, az ujságokban leközölt nyilatkozatban a nemzeti szocialista Nőszövetség a következőket mondja: A zsidó „Greuelpropaganda” — szószerint fordíthatatlan, olyasmint jelent, mint: köpedelem-propaganda — felelős a világháború kimeneteléért, a két millió halottért, az éhező öreg emberekért, asszonyokért és gyermekekért, ő a felelős Versaillesért, Dawesért és Goungért!

Ennél tökéletesebb felelősségkoncentrációt már el sem lehet képzelni! És az ilyen irányu német növevelés első eredményei már meg is látszanak. Regensburgban egy felsőleányiskola igazgatóját saját érdekében őrizet alá kellett venni, mert a növendékek revolvért szereztek és azzal fenyegették az igazgatót, aki egy alkalommal becsmeriő célzást tett az új rezsimre, hogy lelővik.

HIREK

a „Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5693

Péntek: Elul 17, szeptember 8.

Szombat: Elul 18, szeptember 9.

Heti szidra: כ"ו תמוז

Heti háftóra: קומי אור

Vasárnap: Szlicholh

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.00

gyertyagyújtás 7.05

Istentisztelet kezdete 7.10

Szombat befejezése 8.10

Perek 2. פרק ג'

Tel-Avivi apróságok

A napokban kezembe került egy fénykép: 1910. Tel-Aviv első házának alapkövetétele. A képen látható egy imádkozó kis zsidó csoport és körülöttük homok, homok, homok, sivatag... És most 1933 közepén, 23 évvel az első kötetlet után egy virágzó városban vagyok, melyen már látszik, hogy néhány évtized múlva egyike lesz a legszebb világvárosoknak. Gyönyörű, tenger melletti fekvése ezrével vonza ide a turistákat és az új bevándorlók nagy része is itt akar letelepedni. A város alig bírja befogadni a nap, mint nap érkező sok új embert és terjeszkedik, nő minden irányban.

Tel-Aviv zsidóságának nagy öröme van. Tel-Aviv és Jaffa határán (a két város ugyanis már teljesen egybe van építve) a még Jaffához tartozó Abon Kebir negyedben, mely néhány év előtt még Jaffa legveszedelmesebb része volt és ahol zsidó még nappal sem mehetett végig életveszedelem nélkül, van a jaffai polgármester háza és narancsültvénye. A jaffai polgármester köztudomás szerint a legnagyobb arab nacionalista és zsidógyűlölő, aki csak nemrég tiltotta meg az araboknak, hogy földjeiket zsidóknak adják el. És néhány nap előtt ő is eladta házáit és földjét: egy zsidónak. Ezzel a nemrég még oly hírhedt Abon Kebir negyed nagyrésze zsidó kézbe került és nemsokára teljesen Tel-Avivhoz fog tartozni.

Ugyanezen negyed legszélső házában a legutolsó pogrom idején egy zsidó rendőr bosszúból kiirtott egy egész arab családot. A ház azóta lakatlan volt, míg most egy zsidó család költözött bele. Az első zsidók Jaffa ezen részén.

Tel-Aviv, Szombat d. e. A város egészen csendes. A forgalmat csak arab kocsik bonyolítják le és itt-ott egy-két autó, vagy bicikli.

Dr. Arlosoroff. Szegény fiatal cionista vezér, akinek egy elvelemült kez által kellett elpusztulnia. Már több mint egy hónapja a földben van, de hivei nem felejtették el. Fényképe még most is csaknem minden kirakásban látható és nincs olyan nap, hogy az újságok hosszú cikkeiben ne foglalkoznának vele. — Állítólagos gyilkosát a telavivi revizionisták egyik vezetőjének személyében elfogták és átadták a bíróságnak.

A haifai kikötő már csaknem teljesen készen van. A legnagyobb hajó, ami eddig a kikötőbe befutott, 35 ezer tonnás volt de ez még nem tudott egészen a partig menni és az utasok csónakkal szálltak partra. Augusztus 1-én költött ki az első hajó egészen a partnál. Ez egy 5 ezer tonnás olasz hajó volt. Természetesen ez alkalomból nagy ünnepség volt, melyen egész Palesztina vezető zsidó férfiai jelen voltak. — Érdekes, hogy a hajó kapitánya is zsidó volt, sőt a hajón egy kis imaház is be volt rendezve széfer tórával.

Az angol hatóságok nagyon megnehezítik a bevándorlást. Azonkívül, hogy a turista vízum megszerzése nagyon nehéz, még a partraszállásnál is nagyon vizsgálnak és aki csak egy kicsit is gyanús visszaküldik. Legújabbán pedig az a rendelet látott napvilágot, hogy aki turista vízzel jár az országba és a megengedettnél több ideig marad itt, hat hónapi börtönt, vagy 100 font pénzbüntetést kap (esetleg mind a kettőt). Remélhetőleg ez a rendelkezés nem lesz komoly formában foganatosítva, mert ebben az esetben fél Palesztinát lecsukhatnák.

Érdekes a „nők esete Palesztinával.” Valamikor itt nagy nőhiány volt, mire a férjet öhajtó európai nők úgy megrohanták ezt a kis országot és szegény védtelen férfiakat, hogy most már ugyanolyan „nőbőség van, akár csak Európában.” — A házasságban a nő az ur, a férfi, napi munkája után, segít a takarításban, esetleg a főzésben is és ha elmosogatott és minden egyéb dolgát elvégezte, kiviszi a gyerekeit sétálni.

Péntek d. u. 6 óra van. A városban végig kürtiszó hallatszik. Itt a szombat. Egyszerre leáll a forgalom. Az üzletek bezárnak, az autóbuszok garageba mennek és a város ünnepi hangulat képét

veszi fel A templomok zsúfolásig telve; a legtöbbben egészen fiatal gyermekek (12-15 évesek) énekelnek és imádkoznak elő. Engedik az ifjúságot érvényesülni. — És este a tengerparton vig énekszó mellett hórát jár az ifjúság, míg sokan a parton ülve nézik a morajló, sötét tengert és könnyes szemekkel gondolnak a másik parton levő hozzátartozóikra.

Tel-Aviv, 1933 augusztus.

Schiller György.

— **Dr. Löw Emánuel fő-rabbi 80 éves.** Szeged. A magyarországi zsidóság egyik legnagyobb vezéralakja dr. Löw Emánuel, szegedi főrabbi, a magyar felsőház tagja, a közeli napokban tölti be 80 dik születési évfordulóját. Tiszteletű és tanítványai nagy ünnepségeket készítenek elő tiszteletére és egy ünnepi ajándékkal lepik meg a főrabbit bibliai és talmudtudományos működésének elismeréséért. Magyarország zsidóságának széles körei készülnek a kiváló zsidó vezérférfi tiszteletére, aki már évtizedek óta élén áll a magyarországi zsidó Palesztina-mozgalomnak.

— **A II. internacionálé világ-konferenciája az antiszemizmussal szemben.** Páris. Az elmúlt héten Párisban ülésező II. internacionálé világkongresszusa a párt irányvonalának megszabása során, kimerítően foglalkozott a terjeszkedő fasizmus növekvő veszélyével és az ennek során fellépő antiszemita áramlatokkal is. A konferencia felhívja a munkásosztály figyelmét a fasizmus antiszemita demagógiájára és rámutat azokra a veszélyekre is, amely ennek kapcsán a nemzetközi munkásosztályt is fenyegeti. A szociálista lelkiismeret nem tűrheti, hogy fajokat és nemzeteket igazságtalosan le, mert mind a nemzeti és faji felszabadítás mellett harcolt, Most, amidőn harcol hirtelen a fasizmus ellen, egyben a fasizmus mellékhatásait, az antiszemizmussal szemben is harcolnak. Mert az antiszemizmussal a fennálló rendszer hibáit és gazdaság ellentmondásait a zsidókat teszi felelőssé, holott ők csak részesei és részesei a nagy válságnak, mely őket is felmorzsolja. Mégis a fasizmus antiszemita módszerei alkalmasak arra, hogy az öntudatlan tömegek nagyrészt félrevezessék és bosszuhadjáratot indítsanak a zsidók ellen, akik így duplán is szenvednek a válság következtében. Az internacionálé tehát, amely az összes népek nemzeti és faji felszabadításáért is küzd — a fasizmus elleni küzdelemben a zsidóság oldala mellett áll.

— **Nagy hagyatékok zsidó jótékonyági célokra.** London. — Röviddel ezelőtt elhunyt Sir Edvard Dávid Stern halála alkalmából az angol zsidó jótékony intézetek nagyobb hagyatékot kaptak. Így 60.000 fontot kapott a zsidó süketnéma intézet, 10.000 fontot az árvaház, 10.000 fontot az aggokháza, 5000 font jutott a vallásos nevelés céljaira, amíg a londoni West zsinagóga 2000 fontos hagyaték birtokába jutott. A süketnéma intézet tanárai külön 10.000 fontot kaptak.

— **Im Hause eines Wiener Schuldirektors werden Schüler und Schülerinnen in Pension genommen.** — Schulnachhilfe, Sprachen, Gründlicher Unterricht in jüd. Fächern. Streng orthodox. Für Mädchen auch Nähen und Haushalt. Auskunft erteilt Schuldirektor Rabb S. Neuwirth, Wien, II., Zwerggasse 5. Tel.: A 42-8-86.

— **Drágább lesz a szöveg,** de még olcsón vehet, ha elolvassa Deutsch Posztlóruház mai lapunkban megjelent felhívását.

אתרוני ארצנו הקדושה!

אתכבר להודיע לכל סוחרו אתרוני. כי השנה נשלח אלי מאה"ק למריעסט מכום הגון אתרוני יפים ומחודרים אשר גם יש עליהם הכשר מהביד"צ של קהל עדת ההרדים בעיה"ק ירושלים (שנתמנה ע"י הגאון אב"ד מרן יוסף חיים זאננענפעלד זצלה"ה). ובן מבלתי מכום לולבים מעבר הירדן ירקים נאים ומחודרים וחוקים שלמים לנמרי בלי נפרד כל שהוא- ובכן מי שרוצה לקנות אתרוני ולולבים מארצנו הקדושה יפנו אלי במוקדם. וכל הזרין נשבר כי אני לא אשאר במריעסט עד ימי הסליחות ועל"ה אסע לביתי עיר בערעה אווא צם"ל. אדרעסטע אלי.

David Friedmann Trieste, Italia
Postrestante

PÖSTYÉN

olcsó

szept. 1-től a fürdőigazgatóság házaiban teljes általányságra hatalmas választékban napi 65-től 200 kc.ig.

A Thermia Palace és Cyrill-udvar a fürdőkkel egybe épültek Prospektust Pistryán iroda Timişoara II. Strada Şaguna 8
Singer László gyógyszerésznél.

— Duschinszky főrabbi palesztinai fogadtatása.

Duschinszky huszti főrabbi palesztinai fogadtatásáról már írtunk az elmúlt heti számunkban. A fogadtatás részleteiről kapjuk még Jeruzsálemből a következő jelentéseket: Hétfőn reggel 6 órakor az „Italia” hajó hozta Duschinszky főrabbit Jeruzsálembé, mely horgonyt vetett előzőleg a jaffai kikötő előtt. A tenger nagyon csendes volt és az érkező Vaad Hoir Askenázi és az Agudasz Jiszroel főrabbiját 8 órakor, partraszállása alkalmával, a szentföldi notabilitások és a Kolel Somre Háchomot vezetősége, az Agudasz Jiszroel és a zsidóság széles körű fogadtatást a jaffai kikötőben. „Baruch Haba Bösém Chassid Cádik Katomor Jifroch” és más héber énekekkel és tapssal üdvözölték, majd pedig a telawivi tengerparti szállodába kísérték a huszti főrabbit, ki a legjobb kedély mellett üdvözölte ismerőseit. A romániai Agudasz Jiszroel részéről Rosenberg Dávid jelent meg a főrabbi fogadtatására. A főrabbi délutánig maradt Telawiwban és délután Jeruzsálembé utazott, ahol a zsidóság ezreinek ünneplése közben vonult lakására.

— **Több mint félmillió zsidó foglalkozik földműveléssel 8 országban.** Montreal. (ITA). A regina saski gabonakonferencia során a zsidó kolonizációs hivatal (ICA) statisztikát készített, amely a zsidó mezőgazdasági szerepét hozza nyilvánosságra. Ebből a kimutatásból kitűnik, hogy 557 000 zsidó foglalkozik 8 államban mezőgazdasággal. A statisztika közli még, hogy a zsidók által megművelt földelek 5 millió 410.750 akr f fésznek ki. A kállítás kapcsán a számos termék mellett ott voltak a palesztinai, kanadai, argentinai, usa-i, szovjetországi, lengyelországi, braziliai és romániai zsidó mezőgazdák termékei is.

— **Bojkottagitáció indult meg Lengyelországban a zsidó kereskedők ellen.** Varsó. Mióta Hitler uralomra került Németországban, a lengyel határon belül, úgy látszott megtisztulnak a viszonyok. A lengyel nemzetiszocialisták ugyanis élesen szembekezdtek Hitler horogkeresztűs náciáival, meri Németország békerrevizió politikájával olyan területeket követelt vissza, amely mélyen sérti Lengyelország nemzeti érdekeit. Ugy látszik azonban, hogy ennek a viharos összecsapásnak ismét vége lett, mert a lengyel nemzetiszocialisták újra erőteljes akciókat kezdenek bevezetni a zsidók ellen. Bár a lengyel kormány igyekszik letörni az antiszemita veszélyt és számos antiszemita vezetőt, akik a zsidók elleni bojkottra izgattak, letartóztattak és pár havi börtönbüntetésre ítélték, a bojkottakció ennek dacára sem szűnik, sőt állandóan erősödik. Különösen a diákság között folyik intenzíven a mozgalom, hogy zsidó kereskedőknél ne vásároljanak iskolai szereket és könyveket. Lodzban az antiszemita ifjúság egyenruhában őrzi a zsidó üzleteket és folytat propagandát a keresztény vásárlók között a zsidó üzletek bojkottálására. A rendőrség néhány sárgaingest itt is őrizetbe vett. Kattovitzban is történtek a bojkottagitáció kapcsán letartóztatások.

V. GROSZMANN

orth. כשר vendéglője

BUCUREȘTI

Calea Victoriei 18

II emelet. Szemben a rendőrprefektúrával
3 fogásos menü 40 lei.

E Z Ű
menorák
gyertyatartók,
serlegek,
S evőeszközök,
T templomi kegy-
szerek,
bármily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„Tacumul”

ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6.

Szörme áruk legjutányosabban Leichner szörmeáruházban, Uri-u. 4. Telefon 773

Rabbi Meir Berlin beszéde a prágai XVIII-ik cionista világtkongresszuson

Rabbi Meir Berlin, azzal kezdi beszédét, hogy a legutóbbi kongresszus óta a cionista politikát néhezkesen vezették. Az utóbbi idők politikai csapásait nem védtek ki a cionista fronton kellő erővel. Néhány évvel ezelőtt elképzelhető volt volna, hogy ilyen politikai támadások, minden ellenállás és népi megnyilatkozások nélkül történések volna meg. Az, hogy ez most megtörténhetett, csak arra vezethető vissza, hogy a cionizmus berkeiben olyan pártellenetek ütötték fel fejüket, melyek nagy ártalmára van a mozgalmaknak. Ez a helyzet és ezt tudják úgy Londonban, mint Jeruzsálemben és ezért nem respektálják a cionista megmozdulásokat és nem tulajdonítanak neki annyi súlyt, amennyit megérdemel. Rabbi Berlin azt követeli, hogy százszázalékos zsidó állampolitikát folytassanak. Tiltakozott az ellen, hogy vallási téren nem respektálják kellőképpen a mizrachista követeléseket. Főképpen azt kifogásolja, hogy az Executive jóváhagyott egy olyan szerződést, amelyben a szombat megszegése is egy pontot képezelt, illetőleg nem volt kikötve, hogy a foglalkoztatott zsidó munkások számára a szombati munkaszünetet biztosítják. Még annak árán sem lett volna szabad ilyen szerződést aláírni, ha ezzel annak a veszélynek lett volna ki magát az Executive, hogy a zsidó munkások elesnek a munkától. A palesztinai munkássághoz apellál, hogy ne sértsék a vallásos zsidóság érzelmeit Palesztinában. Tiltakozott az ellen is, hogy a mizrachistákat háttérbe szorítják az allijánál. Még a Hapoel Hamizrachi is hibába kopogtat sokszor az allija irodák ajtaján. A most győzelmesen előrelépő munkáspárthoz intéz végül szöveget Meir Berlin. Arra kéri őket, hogy ne éljenek vissza erejükkel, gondoljanak arra, hogy a kongresszusi választási győzelem még nem minden. Jaj nekünk — mondja a rabbi — ha a kongresszust nem egységes akarral hagyjuk el. Most azt a nagy pillanatot éljük, amikor minden erőnek össze kell fogni, az ellentéteket el kell simítani és a szűklá ökört pártiszem pontot háttérbe kell szorítani.

Nagyon szomorú volna, ha nem az egész zsidó nép volna szemünk előtt s csak pártok győzelmét, vagy vereségét helyeznénk érdeklődésünk homlokterébe. Mindnyájunk számára az kell legyen a jelszó: zsidó nép, zsidó vallás, a cionista állam gondolata — tehát az egész nép — és nem egyes pártok.

Ezzel fejezte be Rabbi Meir Berlin nagy figyelemmel hallgatott beszédét, amelyben körvonalazta a mizrachisták álláspontját az aktuális kérdésekben.

A bukaresti hitközség új elnöke. A bukaresti hitközség új elnökévé egyhangúlag **Biermann Zsigmond** nagykereskedőt választották meg, ki dr. Fildermann Vilmos méltó utódja lett. A hitközség alelnöke **Axelfeld Arthur**, a hitközségi temetkezési osztály (Chevra Kadisa) elnöke **Halpern Oszkár** lettek. A hitközség új főtitkárává **Karp Horia**, volt szenátort választották.

A német zsidó gyerekek amerikai zsidó családoknál. A „Prager Tagblatt” jelenti Newyorkból: Az amerikai zsidó kongresszus határozati javaslatot fogadott el, melynek értelmében 20 000 németországi zsidó gyereket kíván a közeljövőben az Egyesült Államokban áldozatkész zsidó családoknál nevelésre elhelyezni.

Három zsidó festő. A prágai cionista kongresszus alkalmával három nagytehetségű zsidó festő mutatkozott be. Az első **Barrasch Mózes** 13 éves fiú, ki a legcsudálatosabb műalkotásokat produkálta. A másik **Bium Lajos** palesztinai festő, a harmadik **Allweil**, aki Galilea hegyeit festette meg művészi megértéssel.

Lehman lesz Amerika pénzügyminisztere. Az angol zsidó hírszolgálat jelenti: Roosevelt elnök felajánlotta **Herbert H. Lehmann**nak, Newyork kormányzójának a pénzügyi tárcát az amerikai kormányban. Lehman még nem adott választ, de környezetében valószínűnek tartják, hogy a kifizetést elfogadja.

Dr Frenkel Bernát vallástanár zsidó nevelő intézete
6—14 éves fiúk és leányok és nagyobb leányok részére
BUDAPESTEN, VII. Stefánia-ut 67. Kertes villában.
Prospektus díjmentes.

Egy világhírű zsidó tudós halála.

Mint Prágából jelentik: **Welsenbach** fürdőhelyen pénteken éjszaka meghalt dr **Biedl Artur**, a világhírű orvos, a prágai német egyetem tanára. **Biedl** professzor a nagyírű magyar **Biedl-család** tagja volt és fivére a szegedi zsidó hitközség kiváló elnökének, dr **Biedl Samunak**. A bécsi egyetemet elvégezve, 1896-ban ugyanott magántanár, 1901-ben rendkívüli tanár lett, majd 1914-ben meghívták a prágai német egyetem általános kortani tanácskére. Világhírű szaktekintélye volt az orvostudomány belső szekréciós kérdésekkel foglalkozó ágának. A prágai egyetemen klinikai osztálya is volt. Sokat foglalkozott az utóbbi időben azoknak a hormonoknak a tanulmányozásával, amelyek a növekedést szabályozzák. Egyidőben, mint cseretanár a newyorki **Carnegie** egyetemen is működött.

A horogkereszt tragédiája.

Kevesen tudják még ma is, hogy a horogkereszt nem volt mindig a fajtisza nemzeti szociálisták nemzeti jelvénye, hanem egy ósrégi zsidó szimbólumként indult utnak „világhódító” pályáján. A római **Torlania-Katakombák** képei között még ma is látható a 2000 év előtti kaper-naumi zsinagóga olajlámpája, melynek díszes ékezetül két szabályos horogkereszt látható. A **bratislavai A. J. Zeitung** le is hozza legutóbbi számában az óhéber olajlámpáról készített felvételt, amely kissé kompromitálja a horogkereszt jelenlegi urait, akik sehogy sem tudnak megszabadulni maguk sem a zsidó hatásoktól, sőt mindinkább kiderül, hogy maguk is zsidó eredetűek, de mindenesetre meg vannak fertőzve zsidó befolyástól.

Bialik súlyos beteg.

Bialik, a híres német költő, ki a prágai kongresszusra igyekezett, Bécsben súlyosan megbetegedett. Veseoperációnak vetette magát alá és néhány hélig a szanatóriumban marad.

Az új német „komikum”. A

„Berliner Börsenzeitung”, a hadügyminisztérium lapja egyik legutóbbi számában szatirikus tudósítást közöl a radikális szociálisták remekművi kongresszusról, amely Szófiában volt megtartva **Herriot** elnöklete alatt. A lap a tudósítás során egy helyen megjegyzi: és most következett egy végtelenül komikus helyzet. Egy zsidó felállt és ezt kiáltozta: „Követeljük az élethez való jogot!” Ezt a közbeszólást a „Berliner Börsenzeitung” annyira komikusnak találta, hogy jobban nevetelt rajta, mint az egész nemzetközi demokrata konferencián.

Zsidó földművelőkolónia Szerbiában.

A belgrádi zsidó hitközség érdekes kísérletre határozta el magát, hogy megakadályozza a zsidóknak a városokba való tördulását s az intellektuális pályákról a földművelés felé terelje a zsidó fiatalságot. Délszerbiában a kormány által rendelkezésre bocsátott területen zsidó földművelőkolóniát alapítanak, amelyen ötven zsidó családot telepítenek le. Ellátják őket haszonállatokkal és mezőgazdasági gépekkel is s vezetésükre egy gazdasági szakértőt adnak melléjük.

Hilfer-kultúra a kereskedelmi levelezésben. Egy német zsidó kereskedő kapta a következő levelet **Weber Testvérek** gépgyártól **Grossschönau-ból**: „Miatán Ön többszöri kérésünkre még a mai napig sem egyenlített ki tartozását, a következőkben adom Önnek az utolsó lehetőséget. Amennyiben 3 napon belül nem lenne kezében az összeg, gondoskodni fogok arról, minthogy én nemzetiszocialista párttag vagyok, hogy az üzletét bezárják és Önt felvegyék egy internálótáborba. Az új Németország megmutatja önnek a követendő helyes utat.”

Palesztinai hírek

Közi: **Alexander Vilmos** Jeruzsálem.

A palesztinai kormány elhatározta, hogy azon városokban, ahol a lakosságot arabok és zsidók képezik, a közrunkák egyharmadát zsidó munkásoknak juttatja.

A jeruzsálemi vízvezeték kibővítésére szükséges alkalmat, 160.000 font értékben rendelt a kormány Angliából.

4.500.000 láda narancs ment **chucz** leárcsba (külföldre) az elmúlt évben, azonban az ehhez szükséges ládákból alig egymillió készült Palesztinában, de ezek is romániai és lengyelországi nyersanyagból készültek. 11 palesztinai gyár foglalkozott az elmúlt évben ládekészítéssel. — Amint a **Doar Ham-jom** jelenti 3 nagy és egy középarányú új ládagyár létesült. A gyárak egy újonnan feltalált anyagból fogják a ládákat készíteni. Az így előállított ládák jobbák és olcsóbbak lesznek az eddigiekénél.

4000 font segélyben részesítette Palesztina zsidósága **Ádár** hónapban a szegény orosz zsidó ságot.

A **Nebó-hegység** azon vidékét, ahol **Mózes** nyugszik, a franciskánus rend megvásárolta. A franciskánusok már meg is kezdték a megvásárolt földeken az építkezéseket.

A palesztinai zsidó bevándorlók száma 1933 év első felében 9402 személyre ruggott, 300 olyan van közöttük, akik nagyobb tőkével rendelkeztek. Itt jegyezzük meg, hogy a palesztinai hatóságok az utóbbi időben szigorúan ellenőrzik az illegális bevándorlásokat.

Az elmúlt két hónap folyamán a kormány 27 új orvosnak adott letelepedési engedélyt.

180.000 fontot tesz ki az 1933-ra kivett **Telawiw** zsidó lakosság vagyonadója. 1932-ben ez mindössze 60.000 fontot tett ki. Ehez csak annyit kell hozzáfűzni, hogy **Telawiw** lakosságának 99 százaléka zsidó.

Tiseboav napján 70 év óta sohasem jelentek meg Palesztinában héber ujságok. De már a múlt évben a **Davar** megszüntette ezt a hagyományt és megjelent a nagy böjtnapon. Ez évben a **Haarec** már szintén megjelent **Tiseboav** reggelén. A **Kol Jisroel** erősen kikel a két lap ellen.

A **telawiw** nagy zsinagóga előjáróság kérelemmel fordult a város vezetőségéhez, hogy az **Allen-bey** ut azon részét, ahol a nagytemplom van, zárja el szombaton az autók, kocsik és motorbiciklik részére, hogy lármájukkal ne zavarják az Isteniszteletet. A város vezetősége közölte az előjárósággal, hogy nem áll módjában, hogy egy nyilvános forgalmi utat elzárjon, de felkéri az összes forgalmi szövetségeket, hogy az Istenisztelet ideje alatt lehetőleg más utakon járjanak.

Statistikai jelentések szerint jelenleg 2000 zsidó család él Palesztinában személy és teherautó-forgalomból.

Tóra v'Avoda. Az elmúlt hét folyamán számos vendég jelenlétében kezdtek meg a raananahi kolónián a narancsültetéseket ünnepélyes keretek között. Ugyanakkor a **Posalé Miorachi** kolóniáján, a **Gar-Schlomo** n egy új **Széfer Tórá**t avattak fel. Az ünnepségeken a környék arab lakossága is részt vett.

Egy zsidó hitszónok letartóztatása Berlinben.

Dr. Prinz Joachim hitszónokot a legutóbbi prédikációja után egy **Hitler** külföldi mény a templomban lefogta s a rendőrségre kísérte. Ott dr. Prinz bemutatta beszédének szövegét, amelyben az volt többek között: „nekünk zsidóknak nem az az érdekünk, hogy zsidó padok legyenek keresztény iskolákban (a német iskolákban most külön zsidó padokat állítanak föl), hanem az, hogy a zsidó padok legyenek a zsidó iskolákban.” Erre azután szabadon bocsátották a rabbit, de a cél el volt már érve: a hecc és a lealázás.

Hány cionista van a világon? A prágai XVIII cionista világtkongresszus adataiból kiderül, hogy a cionista világszervezetnek 828 682 tagja van. A cionista szavazók 319 delegátussal képviseltették magukat a prágai kongresszuson. Érdekes megjegyezni, hogy a **revizionista Jabotinsky** ifjuság barnaing uniformisban kívánt megjelenni a kongresszuson, de ez ellen a többi delegátusok tiltakoztak, úgy, hogy ez a revizionista csoport is civilruhában vett részt a kongresszus ülésén.

Zsidó Népköztséget!

A zsidó történelem kritikus korszakhoz érkezett újra. A történelem fejlődésének dinamikus ereje szétfeszítette a hitközségeink kereteit és különösen itt Erdélyben, olyan zilált viszonyokat teremített, amely fölül gondolkodásra kell kényszerítse a zsidó hitközségek jövőjéért és fennmaradásáért aggódó és harcoló vezetőinket.

A stabilnak hitt keretek felbomlottak. Hitközségeink egysége megbomlott. A békes korszakot a vizsálykodások és ellentétek szomorú szakassza váltotta fel. Minden felborult és hiábavalónak bizonyultak mindaddig a „mentési” kísérletek. De ez érihető is. Nem is történhetett másként. Mert minden eddigi megoldási kísérlet, minden próbálkozás már ab ovo magába foglalta azokat az ellentéteket, amelyek nemcsak, hogy megoldást nem hozhattak, de még kimélyítették, elmérgesítették a problémákat. Miért?

Minden kérdést és problémát csak úgy oldhatunk meg, ha ismerjük annak természetét, ha gyökeréig hatoltunk az okok ismeretének. Csak úgy tisztíthatjuk meg a fejlődés útjait, ha összefüggésében szemléljük az eseményeket, nem pedig mereven, a valóság láncolatából kiragadva őket, akarjuk vélt igazságaink szolgálatában állítani azokat.

A nagyváradi hitközség életében is olyan harcok dultak, amelynek gondját, baját, problémáit már minden oldalról megvilágították eddig, csak a való tényállás felismerése késik. Beszéltek már arról, hogy a gazdasági válság kezdte ki a hitközség nyugalmát, hallottunk arról, hogy rossz gazdálkodás folyik, hogy személyi differenciák és ellentétek okozzák a hitközség válságát. Voltak, akik a magas gabellában látták az okokat, mások viszont az alacsony gabellát jelölték meg a hibák forrásul.

Már az első pillanatban látszik, hogy mindezek az érvek kicsinyes látókörből fakadnak, hogy nem merítik ki a probléma teljes láncolatát. A provinciális gondolkodás bélyegét minden tekintetben magukon viselik ezek a diagnózisok.

Ideje azonban immár, hogy tussunk azokon a szűk körökön, amelyek lebilincselik a gondolkodásunkat és késleltetik a megoldásokat. Mert való igaz, hogy a gazdasági válság pusztító vihra nem kimélte meg a hitközségeinket sem, igaz, hogy a személyi viszályok aláássák a hitközségeink nyugalmát és bomlasztó hatással vannak. De mindezek csak a kórnak beteges szimptomái, de nem maga a kór. — Mert nemcsak nálunk, nemcsak egész Erdélyben, de szerte mindenütt komoly gondokat okoz a hitközségek válsága, amely épen annyira megnyilvánul a gazdasági élet leromlásában, mint amennyire szellemi és kulturális formákat is ölt.

Ime tehát ez a pont, ahol a hitközségek problémája történelmi méreteket ölt és így szükségszerűen történelmi megoldásokat is követel. — A fejlődésnek olyan korszakához érkezünk, amikor már nem elegendők az eddigi formák, amikor le kell válnunk a megnevelő — a helyessel és megfelelővel.

Ha csak néhány tekintetet vetünk a helyi viszonyokra azonnal kibontakoznak előtűnk azok az ellentétek, amelyek kikerülhetetlenül magukkal hozzák a problémákat.

A nagyváradi orthodox zsidó hitközség olyan heterogén, olyan összetett és komplikált rétegeket fog magában, amelyeket kétségtelenül lehetetlen egy szubjektív ideológia, vallásos felfogás, vagy modern szemlélet egyedüli módszere szerint vezetni és összefogni. Nem lehet egyetlen egy rétegre sem rákényszeríteni olyan szellemi irányítást, amelyet mentalitása nem fogad el. Az egész modernnek tiltakoznak az ultra bigott vezetés szuverénitása ellen, míg a chasszidizmus hívei a modern szemlélet térhódítása ellen foglalnak állást. Van azonban egy réteg, amely semmivel sem kisebb, mint akár a

chasszidizmus, akár a modern szemlélet képviselői. Sőt ugyyszólván, ez az álláspont, amelyet kulturorthodoxia néven ismer a közvélemény, amely a gerincét és magvát képezi Nagyváradi orthodox zsidó hitközségének. Ez a réteg azonban nem tűri sem a modern álláspontok térhódításait, mert ezek alapjában veszélyeztetnék a hitközség tradicionális egységét, de nem tűri meg a bigott, ultra-chasszidikus irányzat uralmát sem, amely viszont merev és csökönyös politikájával kitaszítja a hitközség keretéből mindazokat, akik nem hajtanak fejet álláspontjuk előtt.

Sem ez, sem az, sem a harmadik? Melyik legyen hát a kivezető út? A megoldás, amelyet égető szükségszerűséggel követel a hitközségek válságos helyzete, nem új — ha még olyan újnak is tetszik.

Vissza a néphitközségekhez! — kiáltjuk. Vissza a néphitközségekhez, amelynek ideológiája nem ismeri a hitközségek mai keretében fennálló mélyreható és áthidalhatatlan ellentéteket.

Reá kell eszmélnünk mindannyiunknak, hogy soha sem volt még szükség a zsidó ságnak olyan szolidaris egységére, mint ma, ezekben a katasztrófális sulyos időkben, amidőn külső ellenségeink hatalma egyes országokban oly hatalmas méreteket öltött, mely teljes megsemmisítéssel fenyegeti az egész zsidóságot. És itt nincs kivétel. Nem számít, hogy ki hová tartozik? Orthodox, vagy haladó, modern, vagy bigott. Az ellenség keze egyformán sújt le mindannyiunkra.

A néphitközségek egységes szellemére van szükségünk, hogy csorbítatlanul meg tudjuk őrizni a zsidó állam utolsó maradványát, ősi hitközségi kereteinket és a zsidó történelem eme legszebb alkotását, amely még a zsidó államiság pusztulását is túlélte, megtarthassuk fenséges mivoltában a jövő számára is.

Gondoljunk csak arra, hogy a zsidóság a mai korszakhoz hasonlóan, már túlélt sokkal válságosabb időszakokat is és mindig a hitközségeink egységes szelleme tartotta meg a népet a történelem számára. Lehetek itt ezekben a keretekben egyeseknek modern, vagy vallásosabb elgondolásaik, de mindez nem érintette a közösséget. Am érvényesüljön minden ultra konzervatív vallásos nézet és kapjon helyet a liberális

szellemű zsidó felfogás is. De ne úgy, és ne olyan formában, amely veszélyeztetheti a közösség nyugalmát, békéjét és fejlődését.

A zsidó néphitközségek magukban kell egyesítsék a zsidóság heterogén szellemi rétegeinek minden árnyalatát és ki kell elégítse ezeknek szociális, kulturális és szellemi életét is. Végére a zsidó hitközségekkel nem lehet tisztára rituális keretté és eszközzé szűkíteni, amely a hitközség történelmi hivatásának degradálása és megsemmisítése volna. Ketségtelen, hogy rituális szempontok magasabb célokat és erkölcsi hivatást töltenek be és így elsőbbségi jogaik is vannak, de nem lehet ez az egyedülvaló. Hiszen a zsidó közösségeknek nemcsak rituális szükségletei vannak, de vannak és kell, hogy legyenek a hitközség keretébe tartozó, gyakran saját nyomorát is megtagadó tagoknak etikai, kulturális, gazdasági és szociális szükségleteik is. Az áldozatot hozó tagoknak szabad, sőt kell, hogy igénye is legyen. Vagy talán mindezek nem fontosak? Ezeket a szükségleteket és szempontokat fel kell áldozni, hogy ezzel feláldozzuk a zsidóság jövőjének egyetlen biztosítékát is?

Igen, hogy ha arról volna szó, hogy ezzel áll, vagy bukik, egyik, vagy másik irányzat. Ha a szellemi és kulturális szükségletek egyidejűleg azt is jelentenék, hogy bukni kell a rituális törvények szentségének. De mindez csak délibáb, üres képzelődés. A néphitközség szempontjai és elve, helyet ad az összes irányzatoknak, de nem tűri, hogy bármelyik is felfalja egymást.

Ezért kiáltjuk eleven erővel a zsidó közvélemény felé, hogy vissza a néphitközségekhez! Oda, ahonnan hitközségeink történelmi hivatásuk betöltésére elindultak! A belső harc csak arra jó, hogy feleméssze a még meglévő értékes erőit is a zsidóságnak. A néphitközségek békéje azonban elősegíti, hogy a szétágazó irányzatok legjobb és leghivatottabb vezetői összpontosított erővel és kezdeményezéssel mentse meg a hitközségeinket, ami egyet jelent azzal, hogy megmentik a süllyedő zsidóság jövőjét és fennmaradását is.

— Aranyéremmel kitüntetett, teljesen újrendszerű gépnélküli tartóshajhullámosító készülék érkezett a Heyman udvarban lévő (Rákoczi u. 3) hölgyfodrászatba. Szép és gyors munka! Tökéletes hajfestések! Szakszerű kozmetika! Paróka készítés és fésülés! Külön férfi fodrászat! Mérsékelt árak!

Gondoskodjék öreg napjairól és időelőtti munkaképtelenség esetére!

Ezt könnyen megteheti, ha jövedelméhez mért **havi fizetések** ellenében

Járadékkal kapcsolatos

NYUGDIJBIZTOSÍTÁST

köti nálunk.

KÜLÖNLEGEK ELŐNYÖK:

1. Orvosi vizsgálat nem szükséges, csupán 2 évi várakozási idő.
2. Baleset által okozott rokkantság esetén várakozási idő sincsen.
3. Kényelmes fizetések havi díjrészekben.
4. Vásárolhat biztosítási éveket kedvező feltételekkel
5. Megtámadhatatlan a biztosítás egy évi fennállás után.
6. Nem vész el a pénze akkor sem, ha csak egy évi díjat fizetett.
7. Megszakíthatja és újból felveheti a díjfizetést (pl. rossz üzletmenetnél és állástalanság esetén, stb)
8. Visszavásárolható vagy kölcsönrel tartható kedvező feltételekkel 3 évi díj fizetése után.
9. Tőkésítés kedvező feltételekkel.

Minél előbb kezd meg, annál jobban értékesítheti megtakarított pénzét!

Felvilágosítást és díjszámítást költségmentesen nyújtunk.

PHÖNIX

Életbiztosító Társaság

Központi székhelye: WIEN

Erdélyi igazgatóság Cluj, Str. N. Iorga 16. Telefonszám 11-48

Engedélyezve Romániában 1929 január 14-én, közzétéve a Mon. Of. 13 számában 1929 jan. 16-án, Alapszabályok közzölve Mon. Of. 45-1929. Bejegyezve az Ifjori Törvényszéknél a cégjegyzékbe 1929 január 21-én 6. sz. alatt

Miért harcol az egyesült egységes hitközségi párt?

Most nincs már idő hosszabb programot adni. Annál inkább fölösleges ez, mert ma már minden józanul gondolkodó és objektív hitközségi tag tudja, aki mérlegelni tudja az elmúlt hónapok eseményeit, hogy az igazság csakis a hitközségi egységespárt oldalán áll, hol a hitközség érdekeit szívükön viselő tagok tulnyomó része összefog a legszentebb intézményeink megmentésére.

Csak néhány nevet említünk itt, akik Nagyvárad zsidóságának osztatlan bizalmát élvezik, annak dokumentálására, hogy milyen szilárd és becsületes annak a pártnak programja, amely mellé egységesen sorakodnak fel várad zsidóságának legnevesebb reprezentánsai:

Reich József, Leitner Lázár, Steiner Benjamin, Nussbaum Samuel, v. hitközségi elnökök, Leitner Sándor alelnök, Mezei Márton, Mittelmann Jakab elnök, Klein Dávid, Fuchs Salamon, Silbermann József, Rothbarth A. Ede és még ezenkívül is számosan.

Programjában az egyesült egységes párt mindenekelőtt a hitközség veszélyeztetett egysége mellett tör lándzsát. Mindenki szívesen lát táborában, aki őszinte és becsületes munkájával részt akar venni ennek a nagy történelmi hitközségnek megmentésén. Különösen ezekben a katasztrofálisan nehéz időkben kell összekovácsolni minden körülmények között az egységet, amely nélkül nem menthetetlenül elpusztul a nagyvárad hitközség, ha további torzsalkodások dufják fel a békés építést. Mert kibekadhatnak még kétségek fölött, hogy a nagyvárad hitközségnek valóban egységre van szüksége? És ki nem tudná, hogy ezt az egységet kizárólag csak a hitközségi egységes párt képviseli és valóítja meg. Hiszen ezért küzd és harcol maga a nagyvárad főrabbi, Fuchs Benjamin is, aki szívvel, lélekkel azok oldalán áll, akiknél a szintiszta igazság van: tehát a hitközségi egységes párt oldala mellett.

Az alapszabályok módosítását is éppen ennek a célnak érdekében kívánja a hitközségi egységes párt keresztülvinni. Mert a

proporcionális választási rendszer, a legdemokratikusabb formában, kizárja annak lehetőségét, hogy a hitközség legértékesebb elemei kimaradjanak a vezetőségből és csak ez a választási szisztéma teszi lehetővé, hogy a hitközségi tagok szabad akaratukkal megnyilatkozhasson.

Programjának további kidolgozott részleteiben a hitk. egységespárt a hitközség reális gazdasági egyensúlyának helyreállítását tűzi ki céljául, még pedig oly módon, hogy a hitközség bevételei biztosíthatóak és arányban álljanak a kiadásokkal. Tehát reális büdzsé, anélkül azonban, hogy a hitközségi tagok áldozatkészségét még jobban igénybevevén.

Továbbá:

Progresszív hozzájárulás a hitközségi közterhekhez.

A gabelladijak arányosítása, a zsidó közönség mai teherbíró képességéhez.

Új bevételi források teremtése.

Vallásos, kulturális, szociális intézmények fejlesztése és az igények megfelelő kielégítése.

A rabbinátus autoritásának és abszolút tekintélyének megvédése, az ellenzék részéről jövő nemtelen támadásokkal szemben.

A nagyvárad ort. hitközség autonómiájának biztosítása, minden kívülről jövő beavatkozással szemben és a hitközségi békének helyreállítása, mellyel eddigi országos vezetőszeretét továbbra is biztosítani tudja.

A legnagyobb veszély és a széthúzás legádázabb órájában szól a hitközségi egységespárt Nagyvárad zsidóságához, mindazokhoz, akikben még él a zsidó közösséggel szemben érzett kötelezettségjelölés tudata, hogy csatlakozzanak azon párt mellé és segítsék győzelemre azt, amely a nagyvárad ortodoxia legjobbjait foglalja magában.

A zsidó egység szent nevében hallgasson tehát mindenki lelkiismerete szavára, mert aki mást tesz, az ellensége a hitközségnek és saját maga ássa meg ennek a nagy hitközségnek sirját...

Szavazzon mindenki az Egyesült egységes hitközségi pártra!!!

Egyesületi hírek

Ilok-ban (Jugoszlávia) impozáns keretek között az elmúlt héten zajlott le egy Tóra felavatási ünnepély. A Tórát I. Emanuel Stern, megboldogult felesége, szül. Singer Blanka emlékeztetése ajándékozta a hitközségnek. Érdekes azonban, hogy a Tóraünnepély nem maradt csak zsidó keretek között, hanem nagyszámú nem zsidó résztvevővel, zsidó lakosság is. Az uccák fel voltak lobogozva és az ünnepi menet ezektől kísérvé vonult végig Ilok uccáin. Az ünnepségek során Jakob Wallesz alelnök köszöntötte az egybegyűlteket, majd Steiner főrabbi tartotta meg ünnepi beszédét. Weisz főbíró vezetésével a maradandó emlékeztető ünnepségen az uralkodóhoz tagjaiért imádkozott a gyülekezet. Az esti órákban 100 személyes bankett volt.

M. Lau eperjesi főrabbi, mint annak idején megirtuk, kénytelen volt elhagyni néhány hónappal ezelőtt főrabbiszékét, mert konfliktusok támadtak az állampolgársága körül és ennek következtében kitaszították. Mint most értesültünk, hitközségének fáradozásai eredményel jártak és M. Lau főrabbi, hívei legnagyobb öröme, visszatérhet Eperjesre, hogy elfoglalja főrabbiszékét. Érdekes, hogy a prsavi főrabbi kitaszítása rabbi körökben mily nagy fellévést keltett, hogy a lengyelországi rabbiszövevény felkérte a csehszlovákiai lengyel követet, hogy interveniáljon M. Lau főrabbi érdekében. Sőt több lengyelországi hitközség felajánlotta számára a főrabbiszékot, de M. Lau főrabbi szilárdan kitartott régi hitközsége mellett, amelynek most meg is lett a gyümölcse.

Zvolenben (Szlovénia) az elmúlt héten installálták a hitközség főrabbijává ünnepélyes keretek között Frieder Ármín főrabbi. Schlesinger Jenő hitközségi elnök tartalmas beszédben üdvözölte a hitközség főrabbiját és közben visszapillantást vett a hitközség történetére. Az installálás során a környék hitközségeinek vezetői is megjelentek, hogy tiszteletüket lerójják Frieder főrabbi iránt.

A gherlai Mizrahi a napokban tartotta meg reorganizáló gyűlését, amelyen a következő vezetőséget választották meg: Farkas Mór, David Mór, Deitel Lipót, Vogel Mór. D. M.

Dunaszerdahelyen a közelmúlt napokban alakult meg a Mizrahi szervezet, amely máris igen szép munkát fejt ki a Tóra, V. Avoda szellemében. Az új szervezet igen szép fejlődés előtt áll. P. L.

Nagy mizrahi miting az oradeai városházán. Megirtuk, hogy Ráv Eliezer Weisz, londoni főrabbi Nagyváradra érkezett, ahol Várad zsidósága a kiváló szónokot és tudóst impozáns fogadtatásban részesítette. Szombaton a zsidó iparosok nagytemplomában tartott a hallgatóság száza előtti gondolatokban mélyeszánó, nagyhatású beszédet, amelynek nyomán vasárnap délelőtt a nagyvárad városházán tartott előadásán oly nagy volt az érdeklődés, hogy a városháza nagyterme alig volt képes befogadni a negyszázas hallgatóságot.

Délelőtt 11 órakor nyitotta meg elnöklő Kesztenbaum Miksa a városházán tartott mitinget, üdvözölte a megjelenteket, elsősorban pedig annak ilusztris vendégét, Rav Weisz. Az ünnepelt előadó beszéde során imáinkból és szent hagyományainkból vett idézetekkel igazolja, hogy a zsidóság nem tartotta meg zsidó kötelezettségeit azzal a komolysággal, amint azt tennie kellett volna. Foglalkozik az egész világon dühöngő antiszemitizmussal, amely nagy lendületet adott a zsidó nemzeti gondolatnak és az asszimilációba merült zsidó tömegek szejmit is felnyitja a helyes utat megismerésére. Ez az ut pedig: a zsidó nemzetnek hagyományainkon felépített utja, a vallásos Palesztina megteremtése. A kitért zsidóság sem tud ma már mást tenni, mint visszatérni a zsidósághoz, amely őket etaviszlikus ö-rejénél fogva, huzza a vérrelázított szentföldre.

A Mizrahi szervezet 32 év óta igyekszik testvéreinket eszméivel a szentföldi nagy műnek, választás alapon való kiépítésére megnyerni. 70 iskolája, 8000 vallásos szel emben neveli tanítványait, az eddig vallástalan koloniákon levő sachtemjei, lelki vezetői, vallásos zsidó munkásszervezetei igazolják az eredményt. Aki hisz a zsidóság elhivatottságában, annak látnia kell, hogy a mi zsidóságunk örökéltésége egy a történelmünk örökéltésével, melynek erősítését minden zsidó testvérünknek elő kell mozdítani. A nagy figyelem és ovációk közepette végighallgatott beszéd Friedmann Ármín zárószavával és a Hatikva hangjai mellett ért véget.

Tasnádon a zsidó ifjúság fagyalt estélyi keretében, műkedvelő előadást rendezett. A műsor keretében felléptek: Goldberger Klári, Antal Tuba, Grossz Misi, Salamon Magdus, Braunbier Manczi, Szentessi Biroka, Virág Duci, Virág Évi, Vikárius Teri, Schwartz Erzsike, Rauch Zoltán, Leitner Bandi, Kósa M. — A kiválóan sikertült műsor érdeme Weisz Mártonné illeti meg, aki Kepes Ilussal együtt fáradhatatlan aktivitással tanították be a szerepeket. Az estély erkölcsileg és anyagilag egyaránt sikerült. Is. Sálom.

A nagybányai Bné Akiba láborozóján Krausz Rómeo rabbijelölt igen érdekes előadást tartott, aki egyébként a bányai Mizrahi egyik vezetője, Krausz Rómeo annak történelmi okait kutatta és fejlette ki, hogy rabbijaink egy része miért ellensége a cionizmusnak. Méltatta az ifjúság szerepét a mozgalomban, amelynek mindig élcsapatává kell lennie a mozgalomnak. Az előadás befejező részében a hagyományok betartásának fontosságát fejtegette az előadó, majd lelkes szavakkal buzdította a Bné Akiba ifjúságot, hogy a Tóra V. Avoda ösvényén haladjanak. A kiváló felkészültségű előadás nagy hatást váltott ki a hallgatóságból.

A sighetzi Poalé Mizrahi jólsikerült délutáni rendezett a sziget chálutz telep vendégei ülszteletere. A Poaloth elnöknője Szász Debora lendületes szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt, héberül üdvözölve a vendégeket, majd Gileádi Klein Dávid, Rottenberg Májor, Klein S., Végh és Ordentlich mint vendégek felszólalásaikban ismertették mozgalomunk lényegét. Ez után megható jelenet következett: könnyes szemekkel búcsúztak a testvéreiktől, Ordentlich Jenő Cluj, Májor Aladár Szalmár, Klein Smelku Cluj, Palesztinába való eltávozásuk alkalmával. A feledhetetlen ünnepélyt Zikk Chájem Poalé elnök zárta be. O. V.

Karácsonyfalván vasárnap a Zeire Mizrahi ifjúság nagy propaganda délutáni rendezett, melyen Szabó Juda elnök megnyitójában ismertette a Terá Vavodá célkitűzéseit. Zikk Ch, beszélt a chálutz élet szépségeiről. Leichter Chávier beszéde után, szépen felépített előadásban Rottenberg József az erdélyi kongresszusi delegátus ismertette az ezidei kongresszus fontosságát és a Mizrahi álláspontját a különböző kérdésekben. O. V.

A temesvári Ceire Mizrahi lélekemelő ünnepség keretében búcsúztatta dr Rosenberg Emil a C. M. vezetőjét, Palesztinába való költözése kapcsán. Elsőnek Stern József KIB tag, a Mizrahi nevében héber nyelven búcsúztatta, majd Slomo Schwartz, központi kiküldött, a sziget executive nevében üdvözli dr Rosenberget és méltatja érdemeit. Dr Rosenberg Oszkár az ifjúsági blok elnöke, a helybeli összes ifj. csoportok nevében búcsúztatta a távozó, Grünberger Izidor a C. M. elnöke szervezte nevében, míg Chaim Grünberger a barátok nevében kér áldást az ünnepeltre. Rubin Andor a szalmári C. M. szeretetét tolmácsolja, majd Ábrahámson Gyula követendő példának állítja fel dr Rosenberg munkásságát. Végül N. Bergler üdvözölete hangzik még el, majd maga az ünnepelt dr Rosenberg Emil emelkedik szólásra és meghatóan mond köszönetet az iránta megnyilvánuló szeretetért és ragaszkodásért. A külső kereteiben és belső tartalmában egyaránt impozáns búcsúünnepély az éjjeli órákban a hatikva hangjai mellett ért véget. L. Grünberger.

Lapunk mai száma 12 oldalon jelenik meg, hogy ezzel is dokumentáljuk előfizetőink és olvasóközönségünk előtt, azt a nagy áldozat készségeit, melyet a „Népünk“ szerkesztősége és kiadóhivatala kifejt, hogy megelégedésüket minden tekintetben kiérdemelje. Ezzel részben kárpótlást is akarunk nyújtani, a nyári kétheteki megjelenésért. Legközelebbi számunk szeptember 19-én jelenik meg, bő terjedelemben, nagy ünnepünk, a Roshasonoh alkalmából.

Tel-Aviv városi tanácsa a bevándorlás korlátozása ellen. Tel-Avivból jelentik: Tel-Aviv városi tanácsa a napokban megtartott gyűlésén határozati javaslatot fogadott el, amelyben élénken tiltakoznak a kormány bevándorlási korlátozása ellen. A javaslatban rámutatnak arra, hogy a korlátozások olyan időben történnek, amikor az országban a lehető legjobb gazdasági viszonyok uralkodnak és amikor nagy kereslet mutatkozik munkaerőben. A városi tanács tiltakozik továbbá a kormány a turistákkal, különösen pedig a Németországból jött turistákkal szemben tanúsított magatartása ellen. Tel-Aviv városi tanácsa felhatalmazta Meir Diesengoff polgármestert, hogy határozatait hozza sir Arthur Wauchope fő kormányzó tudomására.

Ha jó és elegáns cipőt akar az ünnepre, úgy rendelje meg azt még idejében

URÁN

ortopede és divatcipésznél

ORADEA

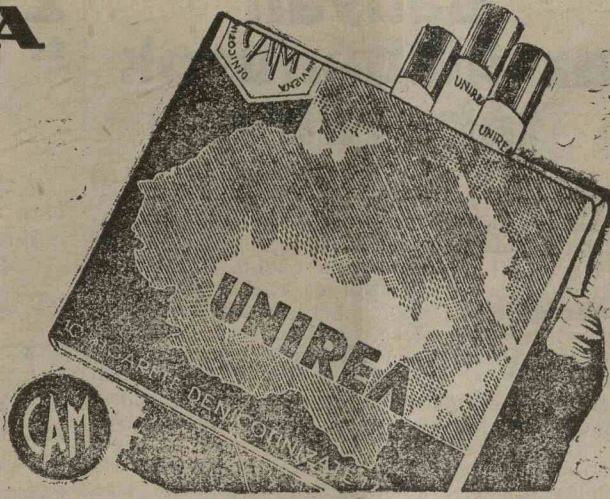
Bazár épület. (Színház oldal)

(Szombaton zárva).

Végre! Egy tizes doboz 12 leiért. Neve? UNIREA

12 leiért tíz cigarettát kap izléses dobozba csomagolva. Nem érintette őket emberi kéz, a cigaretták önhöz lisztlán jutnak el, mentesen bacilusoktól, piszoktól. Az UNIREA az új bécsi módszer szerint van denikolinizálva, mely által megtartotta mindazt a jó aromát, azt a jó ízt, melyet kitűnő dohány egy cigarettának adhat.

Szivjatok
„UNIREA“
cigaretta!

Brach nagybányai hitközségi elnök késsel kergette ki a nála gabella-engedményt kérő vallásos ifjúságot

Nagybányáról jelentik: Kinos szenzációja van a városka ortodox zsidóságának, akik már hónapok óta a legnagyobb békefűréssel nézték a zsidóság magasabb érdekei folytán, hogy egy unintelligens ember terrorizálja a városka vallásos zsidóságát, csak azért, mert sikerült véletlenül neki a városka legnagyobb zsidó közösségének, az orth. hitközségnek, az elnöki székébe beerőszkölni magát. Brach hitközségi elnök, aki oly módon jutott az elnöki székbe, hogy a hirtelen meggazdagodás féltelen közéleti ambíciókat ébresztett benne és sikerült neki pénzért összevásárolni a hitközség szegényebb tagjainak adója kifizetésével a voksokat, megválasztásához. Alig egy éves működése alatt, sikerült neki bebizonyítani, hogy mit jelent az, ha a hitközség élére oly ember kerül, aki közéleti tevékenységét önkényes basáskodások és erőszakoskodások útján, csupán hatalmának fitogtatásával igyekszik minden nyilvános megnyilatkozásban kimutatni. A tudatlan emberek modorával beleköt mindenkibe. Nem kiméli a hitközség nagytudású és általános közbecsülésnek örvendő főrabbiját és rendszeresen, durván sérti meg a hitközség tisztviselőit és metszőit is. A hitközségi ügyekben hozzáforduló felekkel szemben a leghetlenebb modorban érintkezik és az ügyek ismeretének hiánya folytán nemcsak a felek dolgait

rontja el, de árt magának a hitközségnek is.

Legujabb, szinte hihetetlen és a nagy nyilvánosságra is kikívánczoló szereplése, a Nagybányán táborozó, vallásos mizrachista ifjúsággal szemben történt. A nemzeti alapon álló vallásos mizrachista ifjúság százai látogattak el Nagybányára és mint vallásos gyermekek, a magas gabellából némi engedményt kértek Brach hitk. elnöktől, hogy ellátásukat ily módon is megkönnyíthessék. Négytagú delegációt küldtek tehát Brachhoz, névszerint Juszt (Oradea), Löwinger, Wohl és Ordentlich (Cluj), akik udvarias formában kérték az ugyanis csak idegenből jövő vallásos ifjúság részére a gabella engedményt. Átadták egyidejűleg neki az általa igényelt, Krausz főrabbi által kiállított ajánló levelet. Amidőn azt Brach meglátta, dühösen félredobta a kapott levelet, majd ráordított a négy fiatal emberre, hogy majd megtanítja ő őket a főrabbival egyetemben, aki nekik az ajánlólevelet merészelt adni. Amidőn pedig a fiatal emberek kikérték maguknak a modortalan hangnemet és a főrabbi védelmére keltek, a durva mentalitása Brach kést rántott és azzal akarta azon vallásos ifjúságot bántalmazni, akik merészek voltak Nagybánya városában is a rituális élet betartása érdekében hozzáfordulni. Kommerciár nem kell hozzá.

A károlyi főrabbi illetéktelen beavatkozása a somlyói főrabbi és hitközség szuverén jogaiba

Simleul Silvanietből jelentik, hogy a város vallásos köreiben állandó perfraktálását képezi a nagykárolyi főrabbinak ismételt beavatkozása a somlyói főrabbi, illetve hitközségének hatáskörébe tartozó oly vallási kérdésekben, amely jogkört más, a városon kívül álló bármilyen rabbinagyság magának már az általános békének érdekében sem merészelné igényelni.

A somlyói orth. izr. hitközségnek Stockhammer Menashe nevű metszője a hitközséget évek óta oly módon rövidítette meg, hogy gabellajegyek nélkül vágott és ily módon igyekezett magának külön jövedelmeket biztosítani. Ehrenreich Sámuel főrabbi ezen büncselekmény miatt és a vallás szabványai szerint nem viselkedő metszőt felüggesztette és nemcsak Somlyón tiltotta le rituális vágatását, hanem Iszurt adott ki reá, hogy másut sem vágasson. A károlyi főrabbi híveinek azonban ez sehogyssem tetszett, mivel a metsző szintén az ő körükbe tartozott. Teitelbaum Joel károlyi főrabbihoz fordultak tehát, aki szembehelyezkedve a világszerterte elismert rabbi nagysággal, Ehrenreich somlyói főrabbiával, feloldotta a metszőt az iszuri alól és hívei által az orth. központi

irodán keresztül próbálkozott továbbra is a somlyói orth. hitközségre ráerőszkölni a vágástól eltöltött metszőt. Az Agudas-Zochim sürgetésére a Központi Iroda ki is küldte a szilágynagyfalui, ruscovi, valamint Löwy Mór cluji rabbiakat, akik a somlyói chatzidok egy részének nyomására már-már helyt adtak a károlyi főrabbi feloldásának, amidőn kitűnt, hogy a delegált bizottságot apokrif aláírásokkal vezették félre, amivel igazolni akarták az elmozdított metsző ártatlanságát.

Hogy a delegáció hatásköri túllépést nem végzett, egyedül a szilágysomlyói főrabbi erélyes és gerinces fellépésének volt köszönhető, aki legerélyesebben visszautasította a károlyi főrabbi illetéktelen beavatkozását az ő hitközségének ügyeibe és egyidejűleg nem engedte, hogy csupán az ő hatáskörébe tartozó rituálé fölötti döntés jogát más fórum is elbírálhassa. A határozott fellépésnek meg is volt a hatása, mivel a kiküldött bizottság a somlyói főrabbi döntését aprotálta és a hitközség megszabadult azon metszőjétől, aki évek hosszú során nem elégedett meg a kenyéradó hitközség fizetésével, hanem külön illegális bevételeket igyekezett magának a közterhére biztosítani.

Az ügygel kapcsolatosan, somlyói je-

lentések szerint, sokat foglalkoznak lapunknak a multban gyakran és némelykor talán tulszigoru kritikájával, amellyel főleg a károlyi főrabbi és környezete tulszásait veszszük a bírálát bonckése alá és mély szomorúsággal állapították meg, még olyanok is, akik nem mindenben osztozták eddig véleményünket, hogy a jelen eset tanúsága szerint is, egyes rabbi korifeusok részéről oly intrikák folynak legszentebb ügyünkkel szemben, hogy olykor csak lapunknak köszönhető, orthodoxiánkat és zsidóságunkat sérlő ily ügyeknek objektív módon való elintézése.

A gyűlölet tengerében...

Aktuális gondolatok
Szlichot első napjára

Gyönyörű szép ez a földteke, melyen embermilliárdok élnek boldog vagy boldogtalan életüket... Az őskorban állatokkal való adáz harcokban merült ki a kőbaltás ember minden ereje. Azután jött az elemekkel való keserű küzdelem. „Ez a harc ma is tart, de hála az emberi elme nagyszerűségének, ez is vesztit naponta intenzitásából. És mindeme küzdelmek és harcok után azt hihetnénk, hogy a kultúra és civilizáció mai nagyszerű korszakában nem fenyegeti oly közeli veszély évezredek heroikus harcát. És mégis! A legnagyobb ellenséggel még nem tudott megbirkózni az emberiség. Itt vagyunk mi magunk emberek, akik egymást marjuk, egymást gyűlöljük és föbbet ártunk magunknak ezzel, mintha a primitív ember vadállatokkal való harca volna napirenden, vagy a viharok, árvizek, földrengések és egyéb természeti csapások merítenék ki minden energiánkat.

A nagy küzdelem nem enyhül egy percre sem. Népfajok, nemzetek egymás elleni véres küzdelmében a legszomorubb sorsa, a zsidóknak van. Mert nekik egy plussz — gyűlölettel kell számolni, mely a népek tengerében mindenkor körülveszi. Nincs egyetlen helye sem ennek a nagy földgömbnek, ahol ne néznének rá ellenséges indulattal és gyűlölettel izzó szemekkel. És mindezek felül, még ezzel is megtudna birkózni, ha nem marnánk egymást, mi magunk is, Igen, mi magunk is üljük, gyálzunk és tiporjuk egymást. Mi zsidók is, akik nem fogunk össze az emminens veszély utolsó — óráiban sem. Hazudik Göring — sejnös — hazudik, amikor azt mondja a nürnbergi repülőmezőn a megafonba, hogy a „zsidó összetartás“ ellen fel kell venni a harcot. Nevetünk kellene, eszelősen hahóizni, ha nem volna oly végtelenül szomorú, hogy amíg ellenségeink a zsidó összefogásról prézsmítálnak, addig mi adáz gyűlölettel nézünk egymásra. És nem csak anyagi konckért, nem csak a falatért, amit ókorinál is nehezebb eszközökkel kell megszerezniünk a magunk és gyermekeink számára. Nem! Még a mi kis államainkban is, a hitközségekben és egyéb közért létező helyeken is, azt kell lássuk, hogy zsidó-zsidó ellen feni: szónak késnél is élehebb fegyverét, hogy azzal erkölcsileg tegye lehetlenné a nyugodt életet: legalább egymás között.

Most következnek a nagy zsidó ünnepek. A magabaszállás és bünbocsánatát esedező félelmes napok következnek. A hívős hajnaloknál már hetek óta felbug templomainkban a sófár mementója... és alig néhány nap és a szelichot napok is itt vannak már. Az ősz és mindent dermesztő tél előre küldötte követeit. A természet rendjében újból elkövetkezik az örök körforgás fájdalom reprise. Jön az ősz és sok-sok zsidó házból a legegyszerűbb napi szükségletek hiánya sikolt a jövőbe. Itt vannak már a szelichot napok... a dör leselkedik az ablakokon keresztül. Eső csapkodja már fájdalmas életünk kis sátorfáit és mi... mi zsidók egymást gyűlölő szemekkel nézzük egymást. Halljátok Izrael fiait, itt és amott, határokon innen és túl, a gyűlölet tobzódik közöttünk is. Nem elég talán a világ összefogása ellenünk? Nem elég a mindennapok velőflacsaró küzdelme és munkája? Nem elég a toronymagasságra felőző gyűlölethullámok furcsa zenéje, mely nyugtalanítja éjzakaiinkat? Még mi is, apró kis harcainkban, efemer értékű küzdelmekben kell energiánkat elfecserejlük?

Itt vannak a szelichot napok. És előtte még meg kell szerezzük a mi magunk békejét is. Hogy a nagy ünnepek előtt, legalább egymás szemébe tudjunk nyugodtan nézni! Legalább mi értjük meg egymást!

Vonatkozik ez a nagyvárad hitközségi harcokra épen úgy, mint az erdélyi zsidóság belső harcaira. Vonatkozik ez mindenre és mindenre. Zsidók! Ha még él bennünk őseink szelleme, ha nem akarjuk, hogy egymás marása ne vigye pusztulásba, azokat a kis megmaradt erőket is, mely fölött még rendelkezünk, akkor most, a szelichot napok misztikus félelmességébe, enyhüljön egymás gyűlölete és ne emésztődjék fel minden erő abban, hogy ne maradjon több — ellenségeink számára, kik házaik előtt ólalkodnak, hogy legyengütsünk állapotában végleg tönkretiporjanak bennünket. Zsidók szeressük egymást. Legyenek a nagy ünnepek, mementók számunkra: hogy — ne marjuk egymást. Ertsük meg testvériesen azokat is, akik elvakultságukban, még most is gyűlöletet hirdetnek. Mert ha mi magunk tesszük tönkre jövőnket, ha mi magunk ássuk meg jobblétünk sirját, ez örökre betemet bennünket, a sivar nemléte.

Zsidók a szelichot napok komor hangulata adja meg elgondolásaink és eltökéltségünk alapját — és szeressük egymást!...

RÖVID HIREK

NEWYORK. A newyorki német követ megadta annak a tiltakozó átiratnak továbbítását, amelyet a zsidó amerikai kongresszus Hindenburg elnökhöz intézett és tiltakozik benne a zsidóüldözések ellen, valamint követeli, hogy helyezték vissza a német zsidóságot jogaiba.

TORONTÓ. A kanadai hatóságok megtiltották a horogkeresztes jelvények viselését, minthogy Torontóban a zsidó és horogkeresztesek között súlyos összecsapások történtek.

BERLIN. A hat hónapra betiltott Jüdische Rundschau megjelenését a német kormány továbbra is engedélyezte, minthogy a lap szerkesztőségét teljesen felcserezték. A palesztinai Dawar napilap tudósítóját kiutasították Németországból. — Ujabbán már nemcsak a zsidók ellen üzentek hadat a német nemzetiszocialisták, hanem a négerek ellen is. A négerek elleni harcát azon az elvi alapon kezdték meg, hogy az amerikai hadseregben a Németország elleni harcokban, sok néger is részt vett.

TEL-AWIW. A városi tanács elhatározta, hogy tiltakozni fog a kormány ama intézkedései ellen, amely újabb megszorításokat tartalmaz a zsidó bevándorlást illetően. — A Somre Sábosz szervezet 8 tagját Tel Awiban letartóztatták, mert erőszakkal akarták megakadályozni egy szombati napon a forgalom sima lefolyását. A letartóztatottak között két rabbi is van, Jakob Bermann és M. Scheinin, akiket egyelőre kaució ellenében szabadlábra helyeztek.

PRÁGA. „GOLUS“ cím alatt a közeli napokban egy folyóirat jelenik meg Prágában, amely a Németországból menekült zsidóság problémáival kíván foglalkozni. A lap nem foglal állást semmilyen politikai párt mellett és kizárólag az emigráns német zsidóság gazdasági kérdései fölött fog cikksorozatokot megindítani. — A cionista kongresszus tartalma alatt Prágában nagy tiltakozó demonstráció volt a németországi zsidóüldözések ellen. A gyűlésen többek között beszéltek a kongresszus képviselői is, így dr. Leo Motzkin, dr. St. Weiss, Grünbaum képviselő és Rosmarin. — Bata cseh cipőkirályi érdekességeinek több posztján az üzletek kirakataiban a következő szöveg olvasható a többi idegen nyelvű felirások között: Poh medabrim ivrit (Ill héberül beszélnek). A zsidó lakosság körében élénk tetszést váltott ki a cseh vállalat figyelmessége.

AMSZTERDAM. Az elmúlt napokban hunyt el 89 éves korában a haagai szefárd hitközség elnöke, Ang. Belifante. Az elhunyt 50 éven keresztül felelős tisztet töltött be a holland belügyminisztériumban. Nagy szerepet játszott továbbá a zsidó kulturális és szociális intézmények fejlesztésében is.

RIO DE JANEIRO. Egy pótválasztás során az ismeri zsidó nagyiparost és a kereskedők szövetségének elnökét, dr. Horacio Laferi a nemzetgyűlés képviselőjévé választották, dr. Lafer már 1930-ban Brazília svájci követe volt. Igen jelentékeny szerepet visz a zsidó közéletben is. San Paulo államban kezében vannak a legnagyobb papírérdékességek.

CHIKÁGÓ. Megbízható politikai jelentések szerint Roosevelt elnök Baruch szenátort szemelte ki arra, hogy Szovjetországra utazzon és ott felvegye az illetékes körökkel a tárgyalásokat az Egyesült Államok és a szovjet kereskedelmi összeköttetésének kiélesítésére. Ezt a minden tekintetben kényes kérdést az Egyesült Államok elnöke Baruch zsidó szenátorra bízta, aki egyik legjelentékenyebb politikai és pénzügyi egyénisége Amerikának és Roosevelt pénzügyi tanácsadója is egyben.

BRESZLAU. Rémhírtérjesztés miatt a 60 éves Harry Diamant román állampolgárt a bíróság 2 évi börtönrre ítélte.

TUNIS. A tuniszi városi tanács elhatározta, hogy a régi zsidó ghetót, a híres „Hara“-t négy éven belül teljesen modern építkezéssel átépíti.

Primăria Municipiului Oradea. — Serviciul tehnic
Nr. 28103/1933 és 23403/1933.

Árlejtési hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy Oradea város árlejtési bizottsága folyó évi szeptember hó 16-án d. e. 11 órakor a Primăria tanácstermében (II. emelet 2), versenytárgyalást tart:

a) a törvényhatósági utakon levő fahidak javítási munkáinak 67 600 Lei;
b) a Șonju uccán a Pece patak felett gyalogjáró fahíd építési munkálatainak 9.201 Lei költségkeretén belül szabadkézből leendő vállalatba adására.

A versenytárgyalás az államszámviteli törvény 88—110 szakaszai, valamint a Közponi Árlejtő Bizottság szabályrendeletének és az 1931 évi június hó 4-én megjelent 127 sz. Monitorul Oficialban leközzölt Általános Szabványok értelmében lesz megtartva.

Az ajánlatok a feltételűzetben és a költségvetésben foglaltaknak megfelelően adandók be, melyek megtekinthetők naponta 12 és 1/2 2 óráig a városi mérnöki hivatalnál II. emelet 2 sz. alatt.

Oradea, 6 Septembrie 1933.

Primăria.

Bányán az Akibánusok táborában

Nagybánya csendesen szunnyadó erdői, néhány hete, heber vezényszavak hangos kiabálásaitól és dallamos heber énekek zengéseitől viszhangzik A Mizrahi ifjuság legfiatalabb gárdája, a „Bne Akiba“ a nagybányai „Fokhagymáson“ ütötte fel az idén sátrait. Bányai lakosságának és vendégeinek egyik szórakozóhelye a tábor, ahol a heber énekek és nemzeti táncoktól eltekintve, különböző előadások és viták nyújtanak a közönségnek kellemes órákat. — Néhány lépésre a fokhagymási fürdőtől már az első pillanatra a tábornak oszlopos kapuja tűnik fel, melyen a „Máchné Bne Akiba“ felírás ékes betűi hívják fel figyelmemet A kapu jobb oldalán függő piros-sárga-kék, román trikolor, baloldalán pedig a fehér-kék Mágén—Dávidos zászló lengti a hűvös hegyi szellő. A kapunál két Akibánus áll őrt, kik tisztelgessel fogadnak és udvariasan a tábor belső területére invitálnak.

Beljebb a tábori tiszt, Wohl Vilmos kalauzol és részletes felvilágosításokkal szolgál. A sátrak szimmetrikus elhelyezése a tábornak otthonos és kellemes jelleget kölcsönöz, melyhez a rend, a pedantéria és tisztaság is hozzájárul. A sátrakból különböző heber melódiák akkordjai hallatszanak ki, melyek közzül a talmud fejtegetéseinek melankolikus dallama üti meg fülemet Két chávér élénk gesztussal vitatkozik egy talmudi kitétel felett. Erdőköldesemre megtudom, hogy az egyik Just chávér Váradról, míg a másik Hochstadt chávér Déjéről. Mindkettő kintőn talmudista és az új Poalé Mizrahi típus igaz incarnációi. Fentebb Abramovits Chaim a tábor parancsnoka és Löwinger Béla bevásárló tiszt, a tábor szükségesszerűségéről, céljáról és az új zsidó típus megteremtésére irányuló törekvéseiről magyaráznak a nagybányai újság főszerkesztőjének. Az élelmiszer sátorral két élelmező tiszt Ordentlich és Elefánt chávérok az uszónát készítik elő, a kenyeret egyenlő darabokra szeletelve.

Mikor már teljesen sötét lett, a tábor közepén felhalmozott nagy rőzserakás köré gyülekeznek az összes táborban lévők. Az egyik chávér gyufát vesz ki zsebéből és a rőzse alá gyújt, nemskára magasan lobognak a lángok, misztikus árnyakat vetve a körülötte ülők elé. Vezényszóra a fiúk felállnak és egy nagyon kellemes heber dallam ütemére kezdik táncolni a horát.

Másnap alkalmam volt a tábor könyvtárát is megtekinteni. Kétszázal több heber és magyar tan és szórakoztató könyv áll a táborozók és vendégek rendelkezésére. Reggeli után zártkörűbe indulnak a városba, hogy ottan a Moacának ünnepélyes megnyitóját megtarthassák. A megnyitót az Izsák-féle vendéglőben folyt le, melyet Ch. D. Fogel heber szavakkal nyit meg. Ezután az üdvözlések következnek: Krausz Romeó a nagybányai mizrahi, Hoffmann az érmihályfalvai csoport, Schwartz Slomó a B. H. H. központ nevében üdvözli a Moacát, Schapira S. a Mizrahi világközpont üdvözlését tolmácsolja. A megnyitót a Hatikva hangjai mellett nyer befejezést. Majd a referátumok megtartása következik: Abrahamovits Chaim a „Bne Akiba“ ideológiájával foglalkozik. Schapira a Tóra Vaavoda konferenciáról tart beszámolót. Utána még különböző referátumokat tartottak: Just József, Löwinger Béla, Wohl Vilmos és Katz Aharon. A Moacá tárgyalásai csak másnap értek véget. A Hánhágá Harásitot Ciuj vette át. Az új Hánhágá a Hácófé Hádái pontos megjelentetését vállalja magára és rövid időn belül egy Bne Akiba vezetőségi konferencia egybehívását. A Moacá után a delegátusok tiszteletére a táborozók bankettet rendeznek, melyen Izrael Albert a B. H. H. elnöke is részt vesz. A bankett egyuttal záróaktusa a Bne Akiba nagybányai táborának.

Ben Akiba.

— **Hitleristák inzultáltak egy amerikai egyetemi hallgatót.** Berlin centrumában néhány ifju náci inzultálta Bossart amerikai egyetemi hallgatót. Az inzultus okául azt hozták föl, hogy az egyetemi hallgató nem tisztelgett a hitlerista zászló előtt. Bossart azonnal panaszt tett az amerikai követségen. Ez az incidens annál is inkább feltűnést keltett, mert Hitler megbízottjának Wessnek egyenes parancsa van arra nézve, hogy az idegenek nem kötelesek nemzeti-socialista módra tisztelgenni a hitlerista lobogó előtt. Köztudomású, hogy annak idején, mikor hasonló módon inzultáltak Mulvill amerikai állampolgárt, Ernst, a hitlerista milícia parancsnoka személyesen kért bocsánatot a berlini amerikai követségtől.

— **Eljegyzés.** Guth Lajos gyáros leányát, Stefyt Salmárról eljegyezte Weisz László, Weisz Ignác sárközi földbirtokos fia. M. K. É. H.

— **Héberül** olcsón és jól tanítok. Házhoz is megyek. Cim a kiadóban.

ZSIDÓ HUMOR ÉS TÖRTÉNETEK NAGYJAINKRÓL

Nehezen elérhető vágyak

A hitközségi elnöknel ünnepl vacsora van, amelyen megjelenik a hitközség sok előkelő vendége is.

Egyszerre csak kopognak az ajtón és egy rongyos vándorló bócher kér bebocsátást. Behívják, leültetik az asztalhoz és vacsorát tálalnak neki is. Kap levest, finom libapecsényét és nagyon jó süteményeket.

Vacsora vége felé igen emelkedett a hangulat, téma témát követ, végül is arról beszélgetnek, kinek mi a vágya, ki mit szeretne.

Az egyik azt mondja, hogy ő király szeretne lenni. A másik azt mondja, hogy ő a világ leghatalmasabb embere szeretne lenni. A harmadik azt mondja, hogy ő a világ minden gazdagságát szeretné. És így tovább. Mindegyik áhítozott egy általa nehezen elérhetőnek vélt dolog után.

Mikor már mindenki elmondta, mit szeretne, megkérdezik a bócherlőt is, hogy milyen vágyai vannak neki.

— Én — mondja a bócher — szeretnék a világ leghatalmasabb és leggazdagabb királya lenni, aki mindennel rendelkezne. Aztán azt szeretném, ha elvinnék tőlem a királyságot, a hatalmat, a vagyont és utolsó száz leiel a zsebemben ebben a rossz ruhában kellene menekülöm végig a világon és rongyosan, éhesen bekopognék egy zsidó hába, ahol leültetnének az asztalhoz és adnának nekem jó levest, finom libahúst és nagyszerű süteményeket.

— De bócher, — szól erre a házigazda — hiszen ez a vágyad már teljesült is.

— Teljesült? — tárta szét a bócher csodálkozva a karjait — de hol van a száz leiel?

Csak az kifogásolhat, aki ad is

Rabbi Samuel Mohilewer, a nagy gáon, egy városban beszélt Erec Jisrael felépítésének fontosságáról, hogy a tehetőseknek kötelessége segíteni ezt a szent feladatot, amelyet a zsidó hagyomány mindenek fölé emel. Egy gazdag ember közbevetelte: „Hiszen szívesen adnánk, de tudjuk, mennyi a nehézség, sokféle aggodalom van és vállalási szempontból is sok a kifogásolni való“. Erre R. Samuel Mohilewer egy kis történettel felelt: „Egy jesivanövendék lakott valakinél az idegenben; egyszer levelet kap apjától, hogy küldött neki huszonöt rubelt és csodálkozik, hogy nem nyugtázta. A szállásadó azonban nem tudott erről semmit. Az apa újra ír, hogy igenis elküldte a pénzt a szállásadója a fiu címére. A jesivanövendék ekkor a rabbi elé idézte lakásadóját, aki itt sem akart a pénz érkezéséről tudni. A rabbi meghozta az ítéletet: a lakásadó esküt tesz, hogy nem kapott pénzt és az ügy el van intézve. A vádlott erre kivett 25 rubelt, odaadta a fiúnak, aztán megesküdött, hogy őhozza semmiféle pénz nem érkezett. Mi van veled? — kérdezte tőle a rabbi. — Ha fizettél, minek esküdtél? Ha meg esküdtél, minek fizettél? Mire a megvádolt szállásadó így felelt: Ha esküdtem volna és nem fizetek, meggyanúsíthatlak volna, hogy hamisan esküdtem, hogy kibujjak a fizetés alól. Ha fizetem volna és nem teszem le az esküt, azzal gyanúsíthatlak volna, hogy csakugyan megtartottam a más pénzét, de féltem az eskütől és azért inkább kifizettem. Most, hogy fizettem is és esküdtem is, láthatja mindenki, hogy becsületés ember vagyok.“ Így van ez, — tette hozzá a mohilewi gáon — a Palesztina-építés ügyével. Ha valakinek kifogása van ellene, akkor is előbb járuljon hozzá és segítse tehetsége szerint és akkor mindenki látni fogja, hogy kifogásai öszinték és komolyak. De ha valaki csak kifogásol és nem ad semmit, akkor joggal gyanúsíthatják, hogy csak azért emel kifogást, hogy megszabaduljon a pénzadástól...